

Siiri Korkeamäki
Titania Valtanen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan
ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö, 2024

SELKOKIELINEN PALAUTELOMAKE ESPOON TYTTÖJEN TALOLLE

Diak

TIIVISTELMÄ

Siiri Korkeamäki, Titania Valtanen
Selkokielinen palautelomake Espoon Tyttöjen Talolle
52 sivua, 2 liitettä
Syksy 2024
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK)

Kehittämispainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa selkokielinen palautelomake Espoon Tyttöjen Talolle. Lomake suunnattiin erityisesti Ensisijaisesti tyttö -hankkeen vammaisille kävijöille, koska selkokielen tarve korostuu heillä. Lomaketta voidaan käyttää myös Espoon Tyttöjen Talon muussa toiminnassa, mikäli kävijät hyötyvät selkokielestä. Tavoitteena oli vahvistaa kävijöiden mahdollisuuksia vaikuttaa toiminnan sisältöön ja näin edistää heidän osallisuuttaan.

Teoreettisessa viitekehyksessä taustoitetaan kehittämistyötä ohjanneita käsitteitä. Niitä ovat sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyys, kielitietoisuus, saavutettavuus, osallisuus ja kohderyhmä eli vammaiset. Menetelminä olivat selkokieli ja kuvakommunikaatio.

Kehittämistyö alkoi selvittämällä Espoon Tyttöjen Talon työntekijöiden näkemykset ja toiveet selkokielisen palautelomakkeen kehittämiseksi. Pohjana selkokieliselle lomakkeelle toimi alkuperäinen yleiskielinen lomake, jonka kysymyksistä muokattiin selkokielisiä. Selkokieltä tukevien kuvien valitsemiseen käytettiin kuvaikoneja. Palautelomaketta kokeiltiin Ensisijaisesti tyttö -hankkeen yhteisötilassa kävijöiden kanssa ja palautetta kerättiin hankkeen työntekijöiltä, minkä perusteella tehtiin muokkauksia käyttäjäystävällisemmän lopputuloksen varmistamiseksi.

Jatkossa tulisi selvittää, onko selkokielinen palautelomake helppokäyttöinen kävijöille ja säästääkö se työntekijöiden aikaa. Tulisi myös selvittää, hyötyvätkö selkokieltä tarvitsevat kävijät lomakkeesta, joka on suunnattu näin laajalle kohderyhmälle.

Avainsanat: saavutettavuus, osallisuus, selkokieli, vammaiset, tyttötyö

ABSTRACT

Siiri Korkeamäki, Titania Valtanen
Easy language feedback form for Espoon Tyttöjen Talo
52 pages, 2 appendices
Autumn 2024
Diaconia University of Applied Sciences
Bachelor's Degree in Social Services
Bachelor of Social Services

In this development-oriented thesis the aim is to produce an easy language feedback form for Espoon Tyttöjen Talo. The feedback form is aimed at the Ensisijaisesti tyttö- project's target group, i.e. girls with disabilities since the need for easy language is emphasized by them. The feedback form can be used broadly in all Espoon Tyttöjen Talo groups with participants who benefit from easy language. The purpose of the thesis is to empower participants to influence the content of the activities and thus promote their inclusion and develop the accessibility of the activities.

The theoretical framework of the thesis provides a background to the concepts that guided the produce. These are gender and cultural sensitivity, language awareness, accessibility, inclusion and people with disabilities. The methods used in the output are easy language and visual communication.

The development work started with a survey gathering the views and wishes of the employees of Espoon Tyttöjen Talo. The feedback form was piloted with participants of the Ensisijaisesti tyttö community evening resulting in adjustments to ensure a more user-friendly outcome. In the output the easy language questions are supported by images of visual communication.

Keywords: easy language, accessibility, inclusion, disabilities, girlhood

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 SUKUPUOLI- JA KULTTUURISENSITIIVISYYS	6
2.1 Sukupuolisensitiivisyys	6
2.2 Kulttuurisensitiivisyys ja kielitietoinen työskentely	7
3 SAAVUTETTAVUUS, OSALLISUUS JA VAMMAISUUS	9
3.1 Saavutettavuus	9
3.2 Osallisuus	10
3.3 Vammaisuus	11
4 SELKOKIELI, KUVAKOMMUNIKAATIO JA PALAUTELOMAKE	13
4.1 Selkokieli.....	13
4.2 Kuvakommunikaatio	15
4.3 Alkuperäisen palautelomakkeen kehittämistarpeet	16
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA LÄHTÖKOHDAT	19
6 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA YHTEISTYÖKUMPPANI	20
6.1 Loisto Settlementti ja settlementityö	20
6.2 Tyttötyö ja Tyttöjen Talo toiminta	21
6.3 Ensisijaisesti tyttö -hanke	23
7 PROSESSIKUVAUS.....	24
7.1 Kehittämistyön lähtökohtien kartoitus	24
7.2 Selkokielisten kysymysten muodostaminen	26
7.3 Kuvien valitseminen palautelomakkeeseen	27
7.4 Arviointiasteikon kehittäminen	29
7.5 Palautelomakkeen testaus ja arviointi	31
8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	32
9 POHDINTA	35
LÄHTEET	39

LIITE 1. Selkokieline palautelomake Espoon Tyttöjen Talolle	44
LIITE 2. Arviointiasteikko	52

1 JOHDANTO

Tytöt kohtaavat maailmanlaajuisesti rakenteellista syrjintää, epätasa-arvoa ja väkivaltaa. Täten heillä on heikommat mahdollisuudet osallistua yhteiskuntaan sen täysivaltaisina jäseninä. Sukupuolen lisäksi ihmisen haavoittuaiseen asemaan yhteiskunnassa voi vaikuttaa esimerkiksi ikä, toimintakyky, seksuaalinen suuntautuminen, etninen tausta ja uskonto. (Ollus ym., 2019, s. 38–39.) Kaikkien tyttöjen osallisuutta yhteiskunnassa tulee edistää yhdenvertaisempaa tulevaisuutta rakennettaessa. Kaikkien kansalaisten osallisuudesta hyötyy jokainen niin yksilö-, yhteisö- kuin yhteiskunnankin tasolla. Hyvinvoiva ihminen tekee omaa hyvinvointiaan tukevia valintoja elämässään, ja hyvinvoivat yhteisöt vaikuttavat ympäristöönsä positiivisesti. Osallisuuden edistämällä voidaan ehkäistä syrjäytymistä, eriarvoisuutta sekä köyhyyttä; yhteiskunta, joka muodostuu ihmisistä, joilla on kokemus osallisuudesta, on kaikille turvallisempi paikka elää. On tärkeää, että osallisuutta edistetään myös heidän kohdallansa, jotka eivät saa osallisuuden kokemusta työelämästä, sillä se vaikuttaa ihmisen toimijuuteen positiivisesti. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin tutkimuskeskus, 2023, s. 13–14, s. 19–20.) Vammaiset tytöt kohtaavat moniperustaista syrjintää, joka voi sisältää syrjintää esimerkiksi vammaisuuden, sukupuolen, kielen tai etnisen taustan takia. Tämän takia heidän osallisuutensa edistämiseen tulee erityisesti kiinnittää huomiota (Yleissopimus vammaisten ihmisten oikeuksista, 2016, 6. artikla; THL, 2023, s. 15.)

Kehittämispainotteisen opinnäytetyömme tarkoitus on kehittää kuvakommunikaatiota hyödyntävä selkokielen palautelomake Espoon Tyttöjen Talolle. Tavoitteena työssämme on lisätä saavutettavuutta palautteenannon suhteen ja sitä kautta tukea yhdenvertaisuuden ja osallisuuden toteutumista Espoon Tyttöjen Talon toiminnassa. Espoon Tyttöjen Talo on Loisto Settlementin alaista toimintaa, joka tarjoaa sukupuoli- ja kulttuurisensitiivistä ryhmämuotoista tyttötyötä Espoon seudun nuorille. Valitsimme selkokielen palautelomakkeen kehittämisen opinnäytetyömme aiheeksi, sillä syksyllä 2022 toinen meistä oli harjoittelussa Espoon Tyttöjen Talolla, jolloin tällaiselle lomakkeelle ilmeni selkeää tarve. Espoon Tyttöjen Talolla kerätään jokaisen toimintakauden päätteeksi palautetta nuorilta

toiminnan arviointia ja kehittämistä varten. Selkokielistä palautelomaketta tarjotaan jatkossa alkuperäisen lomakkeen ohella kaikille selkokielestä hyötyville kävijöille vaihtoehtoisena tapana antaa palautetta toiminnasta. Vuonna 2023 käynnistynyt Ensisijaisesti tyttö -hanke tarjoaa ryhmätoimintaa vammaisille, erityisesti kehitysvammaisille, tytöille osana Tyttöjen Talojen toimintaa. Hankkeen ansiosta Espoon Tyttöjen Talon kävijäkunta on laajentunut, mikä on kasvattanut selkokielisen palautelomakkeen tarvetta huomattavasti. Lisäksi Espoon Tyttöjen Talon kävijöistä suuri osa kuuluu eri kielivähemmistöihin eli heidän äidinkieltensä ei ole suomi. Selkokielisestä palautelomakkeesta hyötyvät siis niin vammaiset kuin kielivähemmistöihinkin kuuluvat kävijät. On tärkeää, että palautteen antaminen on mahdollista kaikille kävijöille, jotta heidän oikeutensa toteutuvat palvelun käyttäjinä. Selkokielineen palautelomake kehittää toiminnan saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta. Palautelomake vastaa toiminnan kehittämistarpeeseen ajankohtaisesti.

2 SUKUPUOLI- JA KULTTUURISENSITIIVISYYS

2.1 Sukupuolisensitiivisyys

Sukupuoli on jokaisen ihmisen henkilökohtainen ja intiimi kokemus, mutta se on myös julkista, sosiaalista ja politisoitua. Sukupuolella on monta eri ulottuvuutta, kuten sosiaalinen, biologinen, juridinen, psyykkinen, poliittinen ja kulttuurinen. (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus, 2021, s. 3.) Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan herkkyyttä tiedostaa ja tunnistaa sukupuoleen liittyviä ulottuvuuksia ja niiden merkityksiä yhteiskunnassa ja yksilössä. Sukupuolisensitiivinen työote huomioi sukupuolen moninaisuuden, sukupuolten erot ja sukupuoliroolit sekä niiden kriittisen tarkastelun. Se on valtarakenteiden tarkastelua, dialogisuutta ja reflektointia. (Mulari ym., 2012b, s. 10.)

Sukupuolen moninaisuudella viitataan erilaisten sukupuoli-identiteettien ja sukupuolen ilmaisun kirjoon. Sukupuoli ei jakaudu vain kahteen vastakkaiseen sukupuoleen, eikä sen kokeminen ja ilmaisu ole vain binääristä. (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus, 2021, s. 49.) Esimerkiksi naiseuden kokemus voi olla hyvinkin erilainen jokaisella itsensä naiseksi identifioivalla henkilöllä. Espoon Tyttöjen Talo tunnistaa ja huomioi sukupuolen moninaisuuden. Toimintaan on tervetullut jokainen itsensä tytöksi ja naiseksi identifioiva nuori. Nuoruus on herkkää aikaa identiteetin rakentumiselle ja koherentin minäkuvan kehittymiselle (Ollus ym., 2019, s. 39). Sukupuolisensitiivinen työote kannustaa ja kunnioittaa yksilön sukupuolen ilmaisua ja sukupuoli-identiteettiä sekä itsemääräämisoikeutta. Sukupuolisensitiivinen työote on tärkeä osa nykypäivänä tehtävää tyttötyötä. (Mulari ym., 2012b, s. 9–10.)

Sukupuolisensitiivisen työotteen tavoitteena on tukea nuoren positiivisen sukupuoli-identiteetin muodostamista sekä kyseenalaistaa vakiintuneiden sukupuoli-roolien vaikutusta sukupuoli-identiteettiin ja koettuun yhteiskunnalliseen asemaan. (Bahmani & Honkasalo, 2016, s. 31.) Tyttöjen ja naisten kanssa työskennellessä ammattilaisten tulee tiedostaa ja tunnistaa asiakasryhmän asema yhteiskunnassa. Tytöt ja naiset kohtaavat rakenteellista syrjintää yhteiskunnan eri

osa-alueilla, mikä vaikuttaa heidän osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiinsa. Sukupuolisensitiivinen työote ohjaa ammattilaisia huomioimaan tyttöjen yhteiskunnallisen aseman erityispiirteitä ja haavoittuvaisuutta. (Alston, 2018, s. 4, s. 12.)

2.2 Kulttuurisensitiivisyys ja kielitietoinen työskentely

Espoon Tyttöjen Talon kävijät tulevat useista eri kulttuuritaustoista ja kieliryhmistä. Kulttuuri vaikuttaa ihmisten toiminta- ja ajatusmalleihin. Se on arvoja, tietoa, taitoa, kommunikaatiota ja perinteitä. Kulttuuri on opittua sekä periytyvää. Kulttuuriin liittyvät vahvasti erilaiset sosiaaliset sopimukset kuten arvot, normit ja uskomukset, jotka toimivat perustana ihmisyhteisöille. Kulttuuria voi tarkastella globaalisti sekä lokaalisti, kaukaa tai läheltä. Jokaisella meistä on myös oma sisäinen merkityskarttamme. Merkityskartat ovat kuin sisäisiä malleja, jotka ohjaavat toimintaamme jokapäiväisissä, arkisissa tilanteissa. Kulttuurisessa ja yhteiskunnallisessa kontekstissa opitut merkitykset muodostavat kulttuurisen merkityskartan. Ihmiset oppivat nämä sisäiset mallit sosialisoinnin kautta. Samalla tavalla sosialisoinnin kautta tapahtuu myös yhteiskunnallisten valtarakenteiden ja normien sisäistäminen. (Katisko & Pehkonen, i.a.)

Kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa aitoa ja ennakkoluulotonta kohtaamista henkilön kulttuuritaustasta riippumatta. Se on eri kulttuurien kunnioittamista ja syrjimättömän ilmapiirin luomista. Kulttuurisensitiivisyys on toisen kulttuurillisen viitekehyksen ymmärtämistä ja huomioimista sekä yhteisen ymmärryksen rakentamista. (Castaneda ym., 2018, s. 113–114.) Kulttuurisensitiivisessä työotteessa huomioidaan erilaiset kulttuuriin, uskontoon ja maahanmuuttotaustaan liittyvät erityisyydet. Tärkeää on myös huomioida ja reflektoida valtakulttuuriin liittyvien arvojen ja asenteiden vaikutusta omaan ympäristöön. Valtakulttuuria ei tule ottaa itsestään selvyytenä eikä kohtaamistyössä siitä kannata tehdä oletuksia. Espoon Tyttöjen Talolla kulttuurisensitiivinen työote mahdollistaa toimintaan osallistumisen kaikille kävijöille taustasta riippumatta. (Mulari ym., 2012a, s. 45.)

Selkokielen palautelomakkeen käyttöönotto vahvistaa Espoon Tyttöjen Talon palvelun kulttuurisensitiivisyyttä. Kulttuurisensitiivinen palvelu on järjestetty niin, että eri kulttuuritaustoista tulevien ihmisten osittain eriävät tarpeet on huomioitu. Kulttuurisensitiivinen palvelu pystyy myös joustamaan tarvittaessa asiakkaiden tarpeiden mukaan. (THL, i.a.-a.) Opinnäytetyössämme tämä tarkoittaa sitä, että palautelomake on suunniteltu niin, että eri kävijöiden tarpeet on otettu mahdollisimman kattavasti huomioon, sillä jokaiselle kohderyhmälle ei ole mahdollista tehdä omaa palautelomaketta. Palautelomaketta tarjotaan alkuperäisen lomakkeen ohella kaikille kävijöille vaihtoehtoisena tapana antaa palautetta toiminnasta. Jokainen saa itse päättää kumman lomakkeen haluaa täyttää. Nuori saa siis itse arvioida kummasta lomakkeesta hyötyisi enemmän. Espoon Tyttöjen Talo saa käyttää lomaketta niin kauan kun sille on tarvetta ja sen käyttö heidän toiminnalleen ajankohtainen.

Espoon Tyttöjen Talon yhteinen työskentelykieli on suomi, joten ryhmätoimintaa ohjataan suomeksi. Suurella osalla kävijöistä on kuitenkin jokin muu äidinkieli kuin suomi. Kielitietoinen työskentely huomioi toimintaympäristössä olevat eri kielet ja kannustaa yhteisöä löytämään yhteisen käyttökielen, kuitenkin poissulke-matta muita kieliä. Kielitietoinen työskentely tukee palvelun kulttuurisensitiivisyyttä. Kielitietoisin työskentelyn tavoitteena on purkaa vieraan kielen käytön paineita ja varmistaa yhteisöön osallistumisen mahdollisuuden vielä kehittyvälläkin kielitaidolla. Kielitietoinen työskentely lisää eri kielten arvostusta ja näkyvyyttä mahdollistaen samalla yhteisen kielen oppimista ja käyttöä. (THL, i.a.-b.)

Espoon Tyttöjen Talon toiminnan tavoitteisiin on kirjattu kielivähemmistöihin kuuluvien tyttöjen ja naisten yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksen vahvistaminen (Sonja Puolakka, vastaava ohjaaja, henkilökohtainen tiedonanto 16.1.2024). Selkokielen palautelomake mahdollistaa kielivähemmistöihin kuuluville nuorille itsenäisen palautteen annon ja osallistumisen toiminnan arviointiin ja kehittämiseen yhdenvertaisesti muiden kävijöiden kanssa. Palautelomakkeen tavoitteena on lisätä palvelun saavutettavuutta kaikille selkokieltä tarvitseville ja siitä hyötyville kävijöille.

3 SAAVUTETTAVUUS, OSALLISUUS JA VAMMAISUUS

3.1 Saavutettavuus

Saavutettavuudella tarkoitetaan aineettoman ympäristön saavutettavuutta riippumatta ihmisen toimintakyvystä. Aineettomia ympäristöjä ovat esimerkiksi tiedon-saanti, viestintä, palvelut ja asenteet. (Invalidiliitto, i.a.) Viestinnän saavutettavuuden mielletään usein liittyvän tiettyihin erityisryhmiin, kuten kehitys-, kuulo- ja näkövammaisiin. Saavutettavalle viestinnälle on kuitenkin alati kasvava tarve myös väestön ikääntymisen ja maahanmuuton lisääntymisen takia. (Hirvonen ym., 2020, s.16.) Viestinnän saavutettavuus on lähtökohtaisesti sitä, että haluttu viesti tuotetaan sen vastaanottajalle ymmärrettävässä muodossa (Hirvonen ym., 2020, s. 26).

Suomessa saavutettavuuteen liittyvä lainsäädäntö on jaettu eri ministeriöihin. Saavutettavuuslainsäädännön kokonaisuuden tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta yhteiskunnan eri osa-alueilla. Sen erityisenä tavoitteena on lisätä tukea tarvitsevien erityisryhmien mahdollisuuksia elää, toimia ja osallistua itsenäisesti yhteiskuntaan. Viestinnän saavutettavuuteen liittyvä erityislainsäädäntö velvoittaa eri toimijoita huolehtimaan ikäihmisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden yhdenvertaisuuden ja sananvapauden toteutumisesta sekä palveluiden saavutettavuudesta. Tämä erityislainsäädäntö pohjautuu laajalti Euroopan unionin sääte-lyyn, mutta se on osin myös kansallista lainsäädäntöä. (Åkermarck, 2020, s. 35–36.)

Opinnäytetyömme liittyy viestinnän ja kommunikaation saavutettavuuteen, mutta käsittelemme myös sosiaalista saavutettavuutta ja yhteiskunnallista osallisuutta. Sosiaalinen saavutettavuus mahdollistaa yhdenvertaisia mahdollisuuksia jokai-selle yhteiskunnan jäsenelle tämän taustasta, etnisyydestä, sukupuolesta ja toi-mintakyvystä riippumatta. Sosiaalisella saavutettavuudella halutaan vaikuttaa yh-teiskunnan asenteisiin, yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen. (Invalidiliitto, i.a.) Saavutettavuus on välttämätöntä osalle väestöstä, mutta hyödyllistä kaikille. Saavutettavuuden edistämiseen kuuluu asiakaslähtöinen suunnittelu, ja sen

huomioiminen vahvistaa yhdenvertaisuutta palvelussa ja yhteiskunnallisen osallisuuden kokemusta. (Saavutettavuusvaatimukset, i.a.)

3.2 Osallisuus

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos määrittelee osallisuuden tärkeäksi osaksi ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Osallinen ihminen kokee olevansa merkityksellinen yksilö osana suurempaa kokonaisuutta. Osallisuus on kuulumista ja kuuluksi tulemistä ja sen avulla ihminen pystyy vaikuttamaan oman elämänsä kulkuun sekä ympäristöönsä. Osallisuuden kokemuksessa on oleellista vaikutusmahdollisuuksien ja resurssien ohella myös usko omiin mahdollisuuksiin ja toiveikkaaseen tulevaisuuteen. (THL, 2022.) Mahdollisimman saavutettava palautelomake vahvistaa yhä useamman kävijän osallisuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa Espoon Tyttöjen Talon toiminnan kehittämiseen.

Osallisuus voidaan nähdä sekä päämääränä että keinona. Päämääränä osallisuus on itsessään tärkeä tavoite ja keinona se toimii välineenä jonkin muun tavoitteen saavuttamiseksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2021.) Espoon Tyttöjen Talon toiminnan tavoitteissa osallisuus nousee esille niin päämääränä kuin myös keinona. Toiminnan tavoitteissa nuorten osallisuuden lisääminen on keskiössä. Tavoitteisiin on kirjattu myös osallistujien kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääminen sekä nuorten voimavarojen kasvaminen. (Sonja Puolakka, vastaava ohjaaja, henkilökohtainen tiedonanto 16.1.2024.) Osallisuus ja nuorten omaehtoisuus toiminnassa ovat tärkeä osa tyttötyötä. Siksi on oleellista, että jokainen toimintaan osallistuva nuori saa yhdenvertaiset mahdollisuudet vaikuttaa toimintaan sen suunnitteluvaiheesta toteutumiseen saakka. (Mulari ym., 2012b, s. 7–10.) Sosiaali- ja terveysministeriön vuoden 2021 raportissa lasten ja nuorten osallisuudesta todetaan osallisuuden kokemuksen vahvistuvan, jos nuorella on mahdollisuus tulla kuulluksi ja hänellä on kokemus johonkin yhteisöön kuulumisesta (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2021). Espoon Tyttöjen Talon tavoitteissa nousee esille myös yhteisöllisyys ja se että, nuoret kokevat itsensä tärkeänä osana yhteisöä (Sonja Puolakka, vastaava ohjaaja, henkilökohtainen tiedonanto 16.1.2024). Yhteisössä toimimisen lisäksi osallisuuden tunne vahvistuu

entisestään, jos nuori kokee voivansa osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2021.) Espoon Tyttöjen Talon kävijöille palautteen antaminen on yksi tapa vaikuttaa päätöksentekoon.

Espoon Tyttöjen Talon toiminnan takana olevan Loisto Settlementin strategiassa on nostettu tavoitteeksi nuorten osallisuuden vahvistaminen toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa. Toimenpiteenä tähän on kirjattu nuorten aktiivinen osallistaminen toiminnan suunnitteluun sekä toiminnan arviointiin kannustaminen. (Sonja Puolakka, vastaava ohjaaja, henkilökohtainen tiedonanto 16.1.2024.) Saavutettava selkokielineen palautelomake on tapa vaikuttaa toiminnan arviointiin ja se on tärkeä osa strategian tavoitteiden saavuttamista.

3.3 Vammaisuus

Suomen kielessä vammaisuudella viitataan usein fyysiseen toimintarajoitteeseen, kun taas kehitysvammaisuudella älyllisen kehityksen tilaan. Vammaisuutta käytetään kuitenkin usein yläkäsitteenä erilaisille toimintakyvyn rajoitteille. Käsitteenä vammaisuus on kiistelty, sillä se on aika- ja paikkasidonnainen, eli yhteiskunnan normeista riippuvainen. (THL, 2017, s. 10.) WHO:n tautiluokituksen ja Suomen lainsäädännön mukaan kehitysvammaisuus tarkoittaa tilaa, jossa ihmisen henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt. Tämä johtuu joko synnynnäisestä tai kehitysiässä saadusta vammasta, sairaudesta tai viasta. Kehitysvammaisilla henkilöillä on usein liitännäissairauksia ja vammoja. Kehitysvammaisuuden vaikutuksia voivat olla vaikeudet ymmärtää, oppia uutta tai soveltaa opittua tietoa eri tilanteissa. Kehitysvammaisuus jaotellaan lievään, keskivaikeaan, vaikeaan ja syvään kehitysvammaisuuteen. Mitä lievempi kehitysvamma on, sitä helpompaa yksilön on sopeutua ympäristöön ja toimia itsenäisesti. (Åberg, 2021; L519/1977.)

Nykyään ajatellaan yhä enemmän, että vammaisuus muodostuu osittain suhteessa ympäristöön; osa toimintarajoitteista muodostuu esteettömyyden ja saavutettavuuden puutteesta ja yhteiskuntaan osallistuminen vaikeutuu ennakkoluulojen takia. YK:n Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista

velvoittaa pitämään huolta vammaisten henkilöiden oikeuksista ja poistamaan elämisen ja osallistumisen estäviä tekijöitä. Saavutettavuuden ja esteettömyyden vahvistaminen on keskeinen keino vammaisten ihmisoikeuksien ja perusvapauksien toteutumiseksi. (Nurmi-Koikkalainen, 2017, s.10; Yleissopimus vammaisten ihmisten oikeuksista, 2016.)

Vammaiset naiset ja tytöt ovat suuressa riskissä joutua kaltoinkohtelun ja väärinkäytöksien uhriksi niin kotona kuin kodinkin ulkopuolella. Lisäksi he voivat kohdata moniperustaista syrjintää, kun vammaisuuteen ja sukupuoleen liittyvään syrjintään liittyy esimerkiksi ihonväriin, kieleen, uskontoon, sosioekonomiseen asemaan tai syntyperään liittyvää syrjintää. (Yleissopimus vammaisten ihmisten oikeuksista, 2016.)

Ensisijaisesti tyttö -hankkeen toimintaan saavat osallistua 13–28-vuotiaat vammaiset ja tukea tarvitsevat tytöt (Tyttöjen Talo, i.a). Kohderyhmään kuuluvat siis kaikki toiminnasta hyötyvät vammaiset ja kehitysvammaiset ikäryhmään kuuluvat tytöt, vammaisuuden luonteesta huolimatta. Selkokielen lomakkeen tarve ilmenee kuitenkin siksi, että kävijäkuntaan kuuluu kehitysvammaisia tyttöjä, jotka kognitiiviseen kehitykseen liittyvien seikkojen takia tarvitsevat selkokieltä ja kuvakommunikaatiota. Käytämme tässä opinnäytetyössä kehitysvammaisuuden sijaan kuitenkin vammaisuuden käsitettä, sillä siihen yläkäsitteenä sisältyy myös kehitysvammaisuus ja se on Ensisijaisesti tyttö -hankkeen kohderyhmän määritelmä.

4 SELKOKIELI, KUVAKOMMUNIKAATIO JA PALAUTELOMAKE

4.1 Selkokieli

Selkokieli on kielen muoto, joka on mukautettu rakenteeltaan ja sanastoltaan yleiskieltä ymmärrettävämpään muotoon saavutettavuuden lisäämiseksi. Se auttaa sitä tarvitsevia tiedon saamisessa, lukemisessa, omien ajatusten sanallistamisessa ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Selkokieltä tarvitaan, jotta kaikilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet toimia täysivaltaisina kansalaisina yhteiskunnassa. (Selkokeskus, i.a.-a.) Saavutettava kieli on osa saavutettavuuden osa-alueita. Saavutettavaan kieleen ei kuulu vain tiedonsaanti, vaan myös yksilön oikeus itseilmaisuuksiin ja vuorovaikutukseen ympäristön kanssa. (Leskelä, 2019-b s. 47.) Selkokielen määritelmän mukaan se on lukijalle kohdennettu kieli-muoto, jolla pyritään vastaamaan lukijaryhmän kielellisiin vaikeuksiin. Kieli voidaan jakaa karkeasti peruskieleen, erikoiskieleen ja selkokieleen. Sekä selkokieli että erikoiskieli ovat suunnattuja ja räätälöityjä tietyille kohderyhmälle; selkokieli sitä tarvitseville ja erikoiskieli tietyn alan asiantuntijoille. Yleiskieli on lukijalle kohdentamatonta sen ollessa suunnattua laajalle ihmisryhmälle. (Leskelä, 2019-b, s. 93–94.) Selkokiellisen palautelomakkeen kehittämisellä edistämme Espoon Tyttöjen talon kävijöiden mahdollisuuksia itseilmaisuuksiin ja oikeuteen vaikuttaa saamaansa palveluun.

Selkokieltä on kehitetty Suomessa yli 30 vuotta. Selkokielen kehitystyötä ja teorianmuodostusta on pääosin tehty kolmannella sektorilla ja sen johtava päätoimija on Selkokeskus. Selkokeskus on osa Kehitysvammaliittoa ja sen tavoitteena on parantaa selkokielen asemaa ja sitä tarvitsevien ihmisten oikeuksia Suomessa. Pitkästä kehittämishistoriastaan huolimatta selkokieltä on tutkittu Suomessa hyvin vähän. Esimerkiksi tähän asti ei ole tehty riittävästi tutkimusta siitä, kuinka selkokieltä tarvitsevat lukijat tulkitsevat ja ymmärtävät tekstiä tai siitä, miten selkokielen kirjoittajan taustaoletukset lukijasta näkyvät tekstissä. (Leskelä & Uotila, 2020, s. 247; Selkokeskus, 2022.)

Selkokielen tutkimuksen tarvetta korostaa se tosiasia, että kielellisen syrjäytymisen riskissä on Suomessa yli puoli miljoonaa ihmistä. Tämä tarkoittaa ihmisiä, joille kieli ja lukeminen vaikeuttavat arjessa selviytymistä sekä työelämään ja yhteiskuntaan osallistumista ilman kielellistä tukea. Selkokielen tarve on viime vuosikymmenten aikana ollut jatkuvassa kasvussa. Merkittävimpiä syitä ovat maahanmuuton lisääntyminen, vanhusväestön määrä sekä lukutaidon heikkeneminen. (Leskelä, 2019-b, s. 104–106; Leskelä & Uotila, 2020, s. 234.) Selkokielen tarve voidaan luokitella joko väliaikaiseksi tai pysyväksi. Pysyvä tarve voi johtua synnynnäisistä neurobiologisista syistä kuten esimerkiksi kehitys- tai puhevammasta, lukivaikeudesta tai neuropsykiatrisista häiriöistä. Elämän aikana syntynyt pysyvä tarve voi johtua etenevistä muistisairauksista tai aivovauriosta johtuvasta afasiasta. Väliaikainen selkokielen tarve puolestaan on osalla maahanmuuttajista, kaksikielisistä ja viittomakielisistä. Myös mielenterveyskuntoutujat ja pitkäaikaissairaat voivat väliaikaisesti hyötyä selkokielelle käännetystä tekstistä. Selkokieltä tarvitsevat ja syyt tarpeen taustalla ovat moninaisia, mikä tulee ottaa huomioon kieltä yksinkertaistaessa. (Leskelä, 2019-b, s. 97–103.)

Selkokieltä on jaettu Suomessa kolmeen eri tasoon: helppoon selkokieleen, perusselkokieleen sekä vaikeaan selkokieleen. Helppo selkieli on tarpeellista silloin, kun lukijalla on heikko kielitaito tai muuten suuri tarve yksinkertaistetulle kielelle. Perusselkokielestä hyötyvät useimmat selkokieltä tarvitsevat lukijat. Vaikea selkieli puolestaan on jo lähellä yleiskieltä. Selkokielen kategorioiden välille rajojen vetäminen on kuitenkin vaikeaa, sillä taso ei riipu yksittäisistä elementeistä, vaan kokonaisuudesta. (Leskelä & Sainio, 2022, s. 20–22.) Espoon Tyttöjen Talon kävijäkunnalle sovelsimme helpon ja perusselkokielen kriteerejä täyttävää kieltä. Tyypilliset helppolukuisuuden kriteerit selkokielen luotettavuustutkimuksessa ovat sanastollinen suppeus, yksinkertaiset lauserakenteet sekä lyhyet tekstit, kappaleet ja lauseet. Tekstin tulee olla myös aseteltu siten, että se helpottaa kirjainten ja tekstikokonaisuuden hahmottamista. (Leskelä, 2019-b s. 86–87.) Alkuperäinen lomake on yleiskielinen. Kohderyhmämme ei hyötyisi vaikeasta selkokielestä, sillä se on suunnattu lukijoille, joille yleiskieli tuottaa vaikeuksia vain paikoitellen (Leskelä & Sainio, 2022, s. 21).

4.2 Kuvakommunikaatio

Kuvilla voidaan tukea selkokielen tekstin ymmärtämistä. Kuvien avulla voidaan havainnollistaa monimutkaisia käsitteitä ja herättää lukijan mielenkiinto. Kuvien valinnassa tulee olla huolellinen, jotta ne tukevat ymmärtämistä eivätkä vaikeuta sitä. (Leskelä, 2019-b, s.196.) Kuvakommunikaatio on viestintää kuvasymbolien avulla. Niillä voidaan korostaa puheen, tekstin tai sanattoman kommunikaation avulla välitettävää viestiä. Kuvilla voidaan myös havainnollistaa asioita, mikäli niiden ymmärtäminen tekstin tai puheen kautta on vastaanottajalle haastavaa. Vaikka kuvilla kommunikointi onkin jäykempää kuin sanoilla, voi niistä olla merkittävä hyöty vastaanottajan tiedonmaksamisen tukemisessa. (Papunet, i.a.-a.)

Selkokuva on termi, jolla tarkoitetaan yksinkertaista valokuvaa tai piirrosta, jota käytetään selkokielen yhteydessä vahvistamaan tekstin ydinsanomaa. Selkokuvan sanoman ja tunneviestin tulee olla yhdenmukainen tekstin kanssa. Mikäli kuva saa vastaanottajassa liian vahvan tunnereaktion, se voi viedä huomion tekstillä välitettävältä viestiltä. Kuvien käyttö tekstin ohessa tukee myös muistamista, herättää lukijan mielenkiinnon sekä jäsentää tekstiä ja auttaa keskittymään lukemiseen. (Kaatra & Ketola, 2023, s. 6–7.) Symbolit ovat sopimuksenvaraisia ja näin hyvin kieli- ja kulttuurisidonnaisia. Vastaanottajalla tulee siis olla sama käsitys siitä, mitä asiaa tai ilmiötä kuvataan milläkin kuvalla tai symbolilla, jotta kuva tukee ymmärtämistä. Mitä abstraktimpi aihe on, sitä vaikeampaa sitä on ilmaista kuvilla. (Papunet, i.a.-b.)

Selkokuvia on eri tyyppisiä ja niiden valinta riippuu käyttötarkoituksesta. Niistä yleisimmät ovat avainkuvat, ohjekuvat ja kuvaikonit. Avainkuvat korostavat tekstin ydinsanomaa konkretisoinnin tai havainnollistamisen avulla. Ne voivat olla piirroksia tai valokuvia. Niillä voi myös kuvata tunnelmaa. Ohjekuvia puolestaan käytetään pääasiallisesti opastamaan lukijaa tietyssä toiminnassa. Ohjekuvat voivat esiintyä myös ilman tekstiä informatiivisena kuvasarjana, jolloin kaikki kielitaidosta huolimatta ymmärtävät toimintaohjeet. Kuvaikonit ovat pelkistettyjä kuvia tai symboleja. Kuvaikonit eivät ole usein itsessään informatiivisia, vaan ovat ennemmin vihjeen asemassa, jolloin niistä on eniten hyötyä tekstin yhteydessä.

Selkokuvatyyppistä huolimatta liian symbolista lähestymistapaa kannattaa välttää väärinkäsitysten välttämiseksi. (Kaatra & Ketola, 2023, s. 8–16.)

4.3 Alkuperäisen palautelomakkeen kehittämistarpeet

Hyvän kyselylomakkeen kriteereitä ovat muun muassa selkeä ja looginen rakenne ja vastaajalle mielekäs pituus. Näiden peruselementtien lisäksi lomakkeen on hyvä olla visuaalisesti miellyttävä, jotta vastaajalla säilyy mielenkiinto. Kysymysten järjestys on hyvä suunnitella siten, että ne etenevät helposta vaikeaan ja ne on aseteltu aihealueittain loogiseen järjestykseen. Kysymykset kannattaa olla henkilökohtaisiksi muotoiltuja, eli sinä-muodossa. (Valli, 2015, s. 43.) Kuvien avulla voi havainnollistaa kysymyksiä. Liiallinen havainnollistaminen voi kuitenkin tehdä lomakkeesta epäselkeän. Hyvä kyselylomake toteutetaan kohderyhmän tarpeisiin vastaavaksi. (Valli & Aarnos, 2018, s. 117.)

Alkuperäinen lomake on yleiskielinen. Lomake vastaa joitain hyvän palautelomakkeen kriteereitä (Valli, 2015, s. 43). Esimerkiksi sen pituus ei ole liian pitkä ja kysymykset etenevät loogisessa järjestyksessä. Visuaalisesti lomake ei kuitenkaan ole kutsuva, eikä siinä käytetä sinä-muotoa. Lomakkeen ongelmat liittyvät suurilta osin sen yleiskielisyyteen. Alla olevassa kuvassa alkuperäisen lomakkeen kysymyksestä voi havaita haasteita tuottavia tekijöitä niin sana- kuin rakennetasollakin.

Selkokielisessä tekstissä pyritään käyttämään yleissanastoa sekä konkreettisia sanoja. Mikäli yleissanastosta poikkeavan tai abstraktin sanan käyttö on välttämätöntä, on tarkoituksenmukaista selittää se lukijalle. Pitkiä yhdyssanoja tulee mahdollisuuksien mukaan välttää tai jakaa ne sen sijaan osiin. (Leskelä, 2019-b, s. 131–135.) Lomakkeessa käytetyt sanat ovat osittain sellaisia, jotka eivät ole kävijöille välttämättä tuttuja, ja osa sanoista on hyvin abstrakteja. Esimerkkikuvassa esiintyy sana ”tasavertainen”, joka on sekä pitkä yhdyssana että abstrakti käsite. Vaikka käsite selitetäänkin lukijalle, selitys on pitkä ja yleiskielinen.

Koen olevani tasavertainen toisten kävijöiden kanssa. *

Tasavertaisuudella tarkoitetaan sitä, että Tyttöjen Talon toiminnassa ei esiinny kiusaamista, syrjintää vaan kaikkia kohdellaan yhtä hyvin.

1= en koskaan 2= harvoin 3=en osaa sanoa 4=joskus 5=usein

Kuva 1. Alkuperäinen palautelomake

Rakennetasolla selkokielisessä tekstissä tulee välttää pitkiä lauseita. Lauseiden on hyvä olla lyhyitä ja noudattaa suoraa sanajärjestystä. Lauseenvastikkeet tulee korvata pää- ja sivulauseella. (Leskelä, 2019-b, s. 145, s. 150–154.) Alkuperäisessä lomakkeessa esiintyy useasti rakenteeltaan monimutkaisia pitkiä lauseita ja lauseenvastikkeita. Kuvasta voi havaita esimerkiksi lauseenvastikkeen “koen olevani”. Verbien aikamuodon suhteen tulee suosia preesenssiä ja tarvittaessa imperfektiä. Perfekti ja pluskvamperfekti aiheuttavat haasteita lukijalle, sillä ne muodostuvat olla-apuverbin liittomuodosta. (Leskelä, 2019-b, s. 145, s. 150–154.) Aikamuotona on käytetty paljon perfektiä preesenssin ja imperfektin sijaan, joka pidentää lauseita.

Visuaalisesti alkuperäinen lomake voi olla haastava hahmottaa. Siinä on useita eri fonttikokoja, kuten kuvassa on nähtävissä, jonka takia yleisvaikutelma näyttää lukijalle sekavana. Tekstiä on sekä harmaalla että mustalla värillä. Osa harmaasta tekstistä selittää vastausasteikkoa, kun taas osa liittyy muuhun, eli tämä ei helpota kokonaisuuden hahmottamista. Tekstimäärä näyttää runsaamalta kuin on, sillä osa teksteistä on kahteen kertaan lomakkeessa: sekä vastausalueen yläpuolella että luultavasti automaattisesti kopioituneena vastauslaatikossa. Lisäksi pakolliset kysymykset on merkitty tähdellä, mikä vahvistaa lomakkeen sekavaa ulkomuotoa.

Seuraavassa kuvassa on ote tekemästämme selkokielisestä lomakkeesta. Korvasimme sanan “tasavertainen” konkreettisella kysymyksellä “kohdellaanko sinua ryhmässä samalla tavalla kuin muita?”. Näin vältimme käsitteen selittämisen ja minimoimme siten tekstin määrän. Käytimme lauseessa preesenssiä ja poistimme kokea-verbin, sillä lomakkeen täyttäjän vastaus käsittelee joka tapauksessa subjektiivista kokemusta, jolloin verbi ei tuo lisäarvoa kysymykselle. Lisäksi käytimme kuvasymbolia kuvastamaan tasavertaisuutta ja tukemaan kysymyksen

viestiä. Teksti on harmaan sijaan mustaa ja kirjaimet ovat lihavoituja, joka helpottaa tekstin näkemistä ja lukemista. Lisäksi käytämme sinä-muotoa, joka on suositus palautelomakkeelle, mutta käytännöllinen myös lomaketta sovellettaessa haastattelumuotoon.

Kohdellaanko sinua ryhmässä samalla tavalla kuin muita?

☐	5	
☐	4	
☐	3	
☐	2	
☐	1	

Kuva 2. Selkokielineen palautelomake

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyömme tarkoitus oli kehittää Espoon Tyttöjen Talolle selkokielineen kuvakommunikaatiota hyödyntävä palautelomake alkuperäisen palautelomakkeen rinnalle. Tavoitteena työssämme oli lisätä saavutettavuutta palautteen annon suhteen ja sitä kautta tukea yhdenvertaisuuden ja osallisuuden toteutumista Espoon Tyttöjen Talon toiminnassa. Espoon Tyttöjen Talon henkilökunta teettää jokaisen toimintakauden päätteeksi palautelomakkeen kävijällä palautteen saamiseksi sekä toiminnan rahoituksen turvaamiseksi. Palautteen kerääminen kävijöiltä on oleellinen osa toiminnan kehittämistä. Moni kävijä tarvitsee avustamista lomakkeen täytössä, mikä vie henkilökunnalta huomattavasti aikaa, joka on siten pois muista työtehtävistä. Selkokielineen palautelomake palvelee kävijöitä siinäkin mielessä, että henkilökunnalle jää enemmän aikaa vastata kävijöiden muihin tarpeisiin.

Espoon Tyttöjen Talon kävijät ovat 10–28-vuotiaita. Viittaamme tässä opinnäytetyössä tarkoituksella palvelun käyttäjiin kävijöinä asiakkaiden sijaan, sillä kyse on vapaaehtoisesta matalan kynnyksen toiminnasta eli siellä käyvillä ei ole asiakassuhdetta. Lisäksi termi on vakiintunut Espoon Tyttöjen Talon henkilökunnan keskuudessa. Opinnäytetyömme kohderyhmä on hyvin heterogeeninen ja tuen tarpeen syyt lomakkeen täytössä vaihtelevat etenkin ikä- ja kehitystason sekä suomen kielen taidon takia. Ensisijaisesti tyttö -hankkeen kohderyhmän tuen tarpeet vaihtelevat laajalti nuorten toimintakyvyn mukaan. Kävijöillä voi olla erityisen tuen tarve monista päällekkäisistä syistä, kuten toimintakyvyn rajoitteiden, kielellisen kehityksen tai kognitiivisten kykyjen takia. Espoon Tyttöjen Talon kävijöiden lähtökohtia tarkastellessa kiinnitimme huomiota erityisesti nuorten ikään, toimintakykyyn ja suomen kielen taitoon.

Luotettavan tiedon keräämiseksi ja tarkoituksenmukaisen hyödyn takaamiseksi kävijöille on tärkeää tarjota alkuperäisen palautelomakkeen ohella selkokielineen palautelomake saavutettavuuden toteutumiseksi. Lomakkeen tehtävänä on palautteenannon ohella toimia itsereflektion välineenä. On erityisen tärkeää, että

tästäkin ominaisuudesta pääsee hyötymään mahdollisimman moni nuori toimintakyvystä ja kielitaidosta riippumatta.

Espoon Tyttöjen Talo on Loisto Settlementin alaista järjestötoimintaa. Suomessa sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitus muodostuu enimmäkseen julkisesta rahoituksesta, jäsenmaksuista, osallistumismaksuista ja lahjoituksista. Merkittävä osa valtionrahoituksesta sosiaali- ja terveysalan järjestöille tulee sosiaali- ja terveysministeriöltä ja sen alaiselta sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA:lta. (Soste, i.a.) Espoon Tyttöjen Talon toiminta on kävijöille maksutonta ja sen toiminnan rahoitus tulee julkisesta rahoituksesta ja lahjoituksista. Julkinen rahoitus muodostaa kansalaisyhteiskunnassa toimiville järjestöille resurssiriippuvuuden, jossa toiminnan ohjaus- ja seurantavalta on rahoittajilla. Rahoittajat vaativat toiminnan arviointia, joka pohjautuu järjestöjen tilivelvollisuuteen sen jäsenistölle, rahoittajille ja muille sidosryhmille. Järjestöjen tulee pystyä osoittamaan rahoittajille, mitä toiminnalla on saatu aikaseksi. (Ruuskanen ym., 2020, s. 53–55.) Selkokielinen palautelomake on tärkeä osa Espoon Tyttöjen Talon palvelun kehittämistä ja arviointia, mutta palautteen keräämisen vaatimus toiminnan arviointia varten tulee myös rahoittajien taholta.

6 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA YHTEISTYÖKUMPPANI

6.1 Loisto Settlementti ja settlementtityö

Opinnäytetyömme työelämäyhteistyötaho on Espoon Tyttöjen Talo ja sen toiminnan takana oleva Loisto Settlementti. Loisto Settlementti on pääkaupunkiseudulla toimiva settlementtiyhdistys, jonka juuret ovat Kalliolan settlementtitoiminnassa. Loisto Settlementti tekee sosiaalista sukupuoli- ja kulttuurisensitiivistä nuorisotyötä. Toiminta on ennaltaehkäisevää sekä korjaavaa moniammatillista koostumista. Loisto Settlementin toiminnassa keskeistä on nuorten syrjäytymisen ja

sosiaalisten ongelmien ehkäiseminen, elämänhallinnan tukeminen ja nuorten vahvuuksien esille tuominen. (Loisto Setelementti, i.a.)

Setlementtityö on saanut alkunsa Suomessa jo vuonna 1918. Setlementtiliike on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton järjestö- ja kansalaisliike, jonka juuret ovat 1880-luvun Lontoossa. Setlementtityön tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta, sosiaalista oikeudenmukaisuutta, moniäänisyyttä, yhteisöllisyyttä ja kansalaisyhteiskuntaa. (Setlementtiliitto, i.a.) Tyttöjen Talon toiminta perustuu setlementtiliikkeen arvoihin. Tämän lisäksi setlementtiliikkeessä tehtävän tyttötyön arvoja ovat tasa-arvo, moninaisuuden arvostaminen, nuorten omiin voimavaroihin luottaminen ja naistietoisuus. (Mulari, ym., 2012b, s.13.)

Setlementtiliikkeessä tehtävää tyttötyötä luonnehditaan sukupuolisensitiiviseksi sosiaalseksi nuorisotyöksi. Sosiaalinen nuorisotyö pyrkii saavuttamaan sosiaalisen vahvistamisen ja erityisen tuen tarpeessa olevat nuoret mahdollisimman ennaltaehkäisevästi. Sosiaalisen nuorisotyön metodina käytettävän sukupuolisensitiivisyyden tavoitteena on pääasiallisesti purkaa stereotyyppisiä sukupuolirooleja ja tukea tyttöjen kasvua ja kehitystä. (Honkasalo, 2011, s. 259.) Työn keskiössä on nuorten osallistaminen ja heidän kannustamisensa aktiivisiksi toimijoiksi omassa ympäristössään. Toiminnassa mukana olevat nuoret nähdään aktiivisina toiminnan toteuttajina ja suunnittelijoina. (Mulari ym., 2012b, s. 9.)

6.2 Tyttötyö ja Tyttöjen Talo toiminta

Perinteinen tyttötyömalli perustui konservatiivisiin käsityksiin naisten roolista yhteiskunnassa. Tämä muuttui 1970-luvulta alkaen tasa-arvokeskustelun yleistyessä yhteiskunnassa. 1990-luvun lopulla alettiin puhua uuden aallon tyttötyöstä, jolloin huomattiin, että nuorisotyö tavoitti lähinnä vain poikia. Siihen aikaan tyttöjen omaehtoinen toiminta oli jäänyt lähes täysin huomiotta, eikä tytöille suunnattua toimintaa juurikaan ollut. (Honkasalo, 2020, s. 259; Mulari ym., 2012b, s. 6–7.) Suomessa setlementtiliike on ollut tyttötyön kehityksen etujoukoissa. Setlementtinuorten liitossa käynnistyi vuonna 1998 Upea minä -tyttötyöhanke, jonka jälkeen perustettiin Suomen ensimmäinen Tyttöjen Talo Helsinkiin vuonna 1999.

(Mulari ym., 2012b, s. 6–8.) Tyttöjen Talo -toiminta on verkostoitunut 2000-luvulla ja täten tyttötyö on saanut vakiintuneemman aseman nuorisotyön kentällä. (Honkasalo, 2011, s. 260.) Espoon Tyttöjen Talo on perustettu vuonna 2014 (Espoon Tyttöjen Talo, i.a-a.).

Tyttöjen Talo on kohtaamispaikka, jossa kaikkia kannustetaan löytämään omaa identiteettiä ja kasvamaan omannäköiseksi naiseksi. Tyttöys ja naiseus on moniulotteista ja moninaista, eikä ole olemassa oikeaa tai väärää tapaa olla tyttö. Nuorille halutaan tarjota tilaa pohtia tyttöyttä moninaisten mallien ja vaihtoehtojen kautta. Tavoitteena on tuoda esille ja vahvistaa jokaisen nuoren omia voimavaroja ja mahdollistaa sitä, että myös tyttöys voi toimia voimavarana. Tyttöjen Talolla tärkeitä teemoja ovat myös epätasa-arvon, syrjinnän ja itsemääräämisoikeuden ympärillä olevat aiheet. Tyttöjen Talot ovat paikkoja, joissa nuorille syntyy kuuluvuuden tunnetta, omaehtoista kannanottoa ja mahdollisuuksia vaikuttaa. Erityisen tärkeää on luoda turvallinen ympäristö tytöille pohtia ja etsiä itseään sekä kyseenalaistaa ja jäsenellä ympäröivää maailmaa ja sitä, millaista siinä on kasvaa naiseksi. (Mulari ym., 2012b, s. 7–10.) Tyttöjen Talo -verkoston toiminnan perusteisiin on alusta asti kuulunut myös monikulttuurisuuden huomioiminen ja kulttuurisensitiivisyys. Tyttöjen Talot toimivat monikulttuurisina kohtaamispaikkoina ja kulttuurien välisen vuorovaikutuksen mahdollistajina. (Honkasalo, 2011, s. 260.)

Espoon Tyttöjen Talo on tarkoitettu kaikille 10–28-vuotiaille tytöksi ja naiseksi itsensä identifioiville ja tyttöyttä pohtiville nuorille. Espoon Tyttöjen Talo sijaistaa Leppävaarassa. Espoon Tyttöjen Talo järjestää myös alueellista tytöille tarkoitettua ryhmätoimintaa ympäri Espoota. (Espoon Tyttöjen Talo, i.a.-a.) Toiminta on sukupuoli- ja kulttuurisensitiivistä matalankynnyksen ryhmätoimintaa. Talolta saa myös seksuaalineuvontaa sekä keskusteluapua yksilötyön muodossa. Espoon Tyttöjen Talo järjestää myös maksuttomia retkiä ja harrastustoimintaa kohderyhmän nuorille. Ryhmätoiminta on jaettu eri ikäryhmiin. Toiminnan sisältö vaihtelee ikätasoisesti sekä kävijöiden toiveiden mukaan. Kävijät voivat vaikuttaa ryhmätoiminnan sisältöön muun muassa palautelomakkeen kautta toimintakauden lopussa.

6.3 Ensisijaisesti tyttö -hanke

Ensisijaisesti tyttö -hanke on Tyttöjen Talon ja Loisto Settlementin hanke, joka kehittää ja järjestää toimintaa vammaisille ja tukea tarvitseville 13–28-vuotiaille tytöille sukupuolen moninaisuuden huomioiden. Kehittämishanke toimii vuosina 2023–2025 järjestäen Tyttöjen Talo -ryhmiä Helsingin ja Espoon peruskouluilla ja oppilaitoksissa. Hanketoiminta järjestää myös yhteisöiltoja, retkiä ja juhlia Helsingin ja Espoon Tyttöjen Taloilla. Ensisijaisesti tyttö -hankkeen tavoitteena on vahvistaa vammaisten ja tukea tarvitsevien tyttöjen tulevaisuudenuskoa, sosiaalisia taitoja ja voimavaroja sekä tukea nuorten kasvua omannäköiseen naiseuteen. (Tyttöjen Talo, i.a.)

Vammaisilla nuorilla on muita ikätovereitaan vähemmän osallistumismahdollisuuksia yhteiskunnassa. Osallistumista ja osallistumismahdollisuuksia rajoittavat muun muassa esteellisyys ympäristössä ja palveluissa, heikko taloudellinen tilanne, riittämätön apu ja tuki sekä yhteiskunnan asenneilmapiiiri. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2021, s. 28–29.) Ensisijaisesti tyttö -hankkeen kohderyhmällä on heikommat mahdollisuudet osallistua vapaa-ajan toimintaan, joten toiminta painottuu kouluympäristöön, jossa nuoret jo valmiiksi käyvät. Toimintaa järjestetään koulupäivän yhteydessä psykososiaalista tukea tarjoavan vertaisryhmätoiminnan muodossa. Ryhmätoiminnassa vahvistetaan kaveritaitoja ja tarjotaan kohdennettua ja ikätasoista seksuaalikasvatusta, vahvistetaan kohderyhmän itsetuntoa ja ehkäistään syrjäytymistä ja yksinäisyyttä. Toimintaa mukautetaan kävijöiden iän, kehitystason ja mahdollisten toimintarajoitteiden mukaan. (Sonja Puolakka, vastaava ohjaaja, henkilökohtainen tiedonanto 16.1.2024.)

Hankesuunnitelmassa tavoitteet on jaettu neljään eri osaan. Ensisijaisesti tyttö -hankkeen tavoitteena ovat vammaisten tyttöjen tulevaisuudenuskon ja toiveikkuuden lisääminen, kohderyhmän ulkopuolisuuden tunteen ja yksinäisyyden ehkäiseminen, sosiaalisten taitojen ja voimavarojen lisääminen sekä kohderyhmän vapaa-ajan toiminnan mahdollisuuksien ja yhteisöllisyyden tunteen lisääminen. (Sonja Puolakka, vastaava ohjaaja, henkilökohtainen tiedonanto 16.1.2024.) Kouluryhmissä tavoitteiden toteutumista on arvioitu alku- ja loppukyselyn avulla,

joita on verrattu keskenään toimintaan osallistuneiden elämässä aikaansaamien muutosten kartoittamiseksi. Kyselyt on toteutettu toimintakauden alussa ja lopussa. Kouluryhmissä käytetty loppukysely on selkokielineen ja siinä käytetään kuvakommunikaatiota. Ensisijaisesti tyttö -hankkeen palautelomakkeessa on käytetty kolmivaiheista arviointiasteikkoa, kun taas Espoon Tyttöjen Talon muussa toiminnassa on käytetty viisivaiheista asteikkoa. Näin ollen eri toimintojen palautteet eivät ole olleet verrattavissa. Kehittämämme palautelomake tulee käyttöön kaikissa Espoon Tyttöjen Talon ryhmissä, jotta kaikista ryhmistä kerätty palaute on jatkossa verrattavissa. Ensisijaisesti tyttö -hankkeen työntekijöillä on kokemusta selkokielestä ja kuvakommunikaatiosta, joten opinnäytetyöprosessin aikana olemme konsultoineet heitä sekä Espoon Tyttöjen Talon vastaavaa ohjaajaa.

7 PROSESSIKUVAUS

7.1 Kehittämistyön lähtökohtien kartoitus

Alkukevällä 2024 aloitimme työskentelyn neuvonpidolla Espoon Tyttöjen Talon henkilökunnan kanssa. Heti alussa ilmeni, että tarve selkokieliselle palautelomakkeelle korostui erityisesti Tyttöjen Talon vuonna 2023 alkaneessa Ensisijaisesti tyttö -hankkeessa, jonka toiminta on suunnattu vammaisille tytöille. Työntekijät totesivat, että koska lomakkeen on käytännössä mahdotonta vastata jokaisen kävijän tarpeisiin, voisimme asettaa tavoitteeksi sen, että itsenäiseen toimintaan kykenevät kävijät pystyisivät täyttämään lomakkeen ilman apua. Siten asetimme tämän mittariksi lomakkeen toimivuudelle. Lomake on Ensisijaisesti tyttö -hankkeen kohderyhmästä huolimatta hyödynnettävissä kaikille selkokielestä hyötyville kävijöille kaikissa Espoon Tyttöjen Talon toiminnassa. Työelämäkumppani toivoi, että lomake toteutettaisiin siten, että se olisi vertailukelpoinen alkuperäisen lomakkeen kanssa, eli arviointiasteikko olisi viisikohtainen. Päädyimme yhteisesti siihen, että tekisimme lomakkeesta

tulostettavan, jotta se olisi saavutettava kävijäkunnalle. Vastaukset ovat syötettävissä suoraan sähköiseen tiedonkeruujärjestelmään työntekijöiden toimesta. Kuvakommunikaation käyttö ei olisi ollut myöskään mahdollista palautteenkeruujärjestelmässä, joka Espoon Tyttöjen Talolla on käytössä lomakkeiden luomiseen. Kehittämistyön lähtökohtien kartoituksen ja opinnäytetyömme suunnitelman valmistumisen jälkeen haimme tutkimuslupaa. Saatuamme tutkimusluvan aloimme perehtymään Ensisijaisesti tyttö -hankkeen hankesuunnitelmaan ja sen tavoitteisiin sekä mittareihin.

Saimme käyttöömmme Espoon Tyttöjen Talon tunnukset Canva-ohjelmaan lomakkeen luomista varten. Canva on graafiseen suunnitteluun tarkoitettu verkkotyökalu (Canva, i.a.). Valitsimme Canvan, koska Espoon Tyttöjen Talolla oli siihen jo oma maksullinen tilaus, jolloin meidän ei tarvinnut tehdä sitä erikseen. Näin myös lomakkeen pohja säilyy toiminnan omissa tiedostoissa. Canvan etuihin kuuluu myös se, että henkilökunta voi muokata lomaketta, mikäli tulevaisuudessa halutaan lisätä uusia kysymyksiä tai lomakkeen tulee vastata eri tarpeisiin. Mahdollisuus lomakkeen muokkaamiseen on tärkeä, jotta lomaketta voidaan käyttää mahdollisimman pitkään.

Prosessin alussa suunnittelimme kokoavamme erillisen joukon vapaaehtoisia kävijöitä, joilta keräisimme palautetta lomakkeen ensimmäisestä versiosta. Tulimme työntekijöiden näkemyksistä siihen lopputulemaan, että erillisen testaajaryhmän muodostamisen sijaan olisi luontevinta Ensisijaisesti tyttö -hankkeen kävijöiden kannalta, että kävisimme heille suunnatussa yhteisöillä keräämässä palautetta. Lomakkeen kokeiluun saivat osallistua vapaaehtoisesti paikalla olevat spontaanisti.

Aloitimme produktin työstämisen tutustumalla alkuperäiseen lomakkeeseen, jonka kysymysten pohjalta aloimme muokkaamaan selkokielisiä kysymyksiä. Kysymyksiä muodostaessamme etsimme aiheisiin sopivia kuvia ja kartoitimme erilaisia kuvapankkeja. Viimeisenä perehdyimme toimivan arviointiasteikon luomiseen.

7.2 Selkokielisten kysymysten muodostaminen

Ideoituaamme lomakkeen yleisilmettä aloitimme kysymysten tarkastelun. Totesimme, että pystyisimme sisällyttämään kaikki alkuperäisen lomakkeen kysymykset selkokieliseen versioon. Tämä tukisi myös lomakkeella kerättävän datan vertailukelpoisuutta. Aloitimme muokkaamalla alkuperäisistä kysymyksistä selkokielen suositusten mukaisia. Pyrimme ottamaan huomioon mahdollisimman hyvin helppolukuisuuden kriteerit. Näitä ovat suppea sanasto, selkeät kielelliset rakenteet sekä lyhyet lauseet (Leskelä, 2019b s. 86–87). Esimerkiksi lauseen “Koen olevani tasavertainen muiden kävijöiden kanssa” muokkasimme muotoon “Kohdellaanko sinua ryhmässä samalla tavalla kuin muita?”, jotta välttäisimme lauseenvastikkeen käytön. Sana “tasavertainen” on yhdyssana, jonka arvioimme lisäksi olevan liian abstrakti käsite kohderyhmällemme, joten sisällytimme käsitteen kysymykseen viittaamalla kokemukseen yhdenvertaisesta kohtelusta. Mikäli abstraktia sanaa tai pitkää yhdyssanaa pitää käyttää, tulee ne selkokielisessä tekstissä selittää lukijalle (Leskelä, 2019b, s. 131–135). Vaikka lause ei juurikaan lyhentynyt, siitä tuli konkreettisempi. Lomaketta suunnitellessamme otimme huomioon myös hyvän kyselylomakkeen laatimisen periaatteet eli selkeän yleisilmeen, kysymysten loogisen järjestyksen, visuaalisen miellyttävyyden sekä kohderyhmän huomioimisen (Valli & Aarnos, 2018, s. 117).

Havaitsimme selkokielen kirjoittamisen olevan haastavampaa kuin oletimme, sillä moni lomakkeessa oleva kysymys oli vaikea ilmaista yksinkertaisemmin käsitteiden abstraktiuden takia. Pohdimme, kuinka paljon voisimme yksinkertaistaa sanastoa ja lauseita, jotta merkitykset säilyisivät ja kysymykset vastaisivat alkuperäisessä lomakkeessa kartoitettavien tavoitteiden saavuttamista. Huomasimme, että palaute asiantuntijoilta olisi todella tärkeää, sillä kokemuksellamme ja tietämyksellämme oli vaikea arvioida tuottamamme tekstin selkeyttä. Osallistuimme ennen ensimmäisen version testausta Suomen Pakolaisavun järjestämään maksuttomaan selkokielikoulutukseen ja teimme lomakkeeseen muokkauksia oppimiemme asioiden perusteella.

Selkotekstin suunnitteluun ja arviointiin on hyvä rajata pääkohderyhmä. Selkokielisessä tavoitteena on tuottaa teksti, joka palvelee kaikkia selkokieltä tarvitsevia

ryhmiä paremmin kuin yleiskielinen teksti mutta kuitenkin ottaa erityisesti huomioon pääkohderyhmän tarpeet. (Leskelä & Uotila, 2020, s. 234.) Tästä näkökulmasta selkokielen palautelomakkeen kohderyhmä on hyvin laaja kävijöiden iän ja selkokielen tarpeiden vaihtelun takia. Selkokielisestä palautelomakkeesta hyötyvät kielivähemmistöön kuuluvat ja suomen kieltä opettelevat kävijät. Pääkohderyhmänä toimi kuitenkin Ensisijaisesti tyttö -hankkeen vammaiset ja erityisesti kehitysvammaiset kävijät. Otimme kohderyhmän huomioon siten, että käytimme lomakkeessa helppoa selkokieltä ja hyödynsimme kuvakommunikaatiota tukemaan kysymysten ymmärrettävyyttä. Lomaketta kehittäessämme kiinnitimme erityisesti huomiota yhtenäiseen ja selkeään ulkomuotoon. Yksi selkokielen tuottamisprosessin aikana heränneistä kysymyksistämme oli, voiko kieltä, jota ei ole suunnattu hyvin rajatulle kohderyhmälle, edes kutsua selkokieleksi. Selkokieltä keskeisesti kuvaava ominaisuus on se, että päinvastoin kuin yleiskieli, se on lukijalle kohdennettua, jolloin kohderyhmä tulee olla tiedossa tekstiä kirjoitettaessa. (Leskelä, 2019-b, s. 93–94.)

7.3 Kuvien valitseminen palautelomakkeeseen

Selkokielen tukena käytetään usein kuvakommunikaatiota. Selkokuvien valinta voidaan aloittaa joko tekstin ollessa jo valmista tai tekstin hahmotteluvaiheessa. Teemakuvien valinta alussa saattaa auttaa tekstin ydinviestin hahmottamisessa. (Kaatra & Ketola, 2023, s. 20.) Aloitimme kuvien valinnan hahmotellessamme lomakkeen kysymyksiä, sillä kysymykset olivat meillä jo yleiskielisinä ja näin teemaan sopivat kuvat oli mielekästä etsiä alussa. Analysoimme kysymysten ydinsanomaa, jonka pitäisi välittyä niin selkokielisestä tekstistä kuin kuvastakin, ja sen perusteella etsimme käyttööme soveltuvia kuvia.

Kvakommunikaatiota käytettäessä kuvien tulee tukea tekstin sanomaa, mutta sen lisäksi lähtökohtanamme oli visuaalinen miellyttävyys käyttäjäkokemusta parantavana tekijänä. Koimme esteettisyyteen panostamisen myös kävijöitä arvostavana tekona. Esteettisesti miellyttävä kokonaisuus saa kävijän myös suuremmalla todennäköisyydellä kiinnostumaan tekstistä (Kaatra & Ketola, 2023, s. 41). Käytimme aikaa Papunetin kuvapankin sisältöön perehtymiseen. Papunet

on Kehitysvammaliiton ylläpitämä sivusto, joka tarjoaa tietoa teknisestä ja kognitiivisesta saavutettavuudesta (Papunet, i.a.-c). Päätimme kuitenkin, että visuaalisen miellyttävyyden ja kuvien yhtenäisyyden takaamiseksi halusimme käyttää mieluummin Canvan kuvapankin kuvia, sillä sen kuvavalikoima on laaja ja kuvat ja värit ovat muokattavissa. Papunetin kuvat ovat tyyllillisesti erilaisia, ja olisi ollut mahdotonta löytää kuhunkin aihepiiriin sopivat kuvat samasta kuvatyylisestä. Näin saimme luotua yhtenäisen ja visuaalisesti miellyttävän kokonaisuuden, joka tukee myös lomakkeen täyttämisen mielekkyyttä. Käytimme Papunetin kuvia kuitenkin mallina valitessamme kuvia, sillä arvioimme näiden kuvien symbolien ja ilmaisutapojen olevan tuttuja ennestään monille kuvakommunikaatio tarvitseville kävijöille.

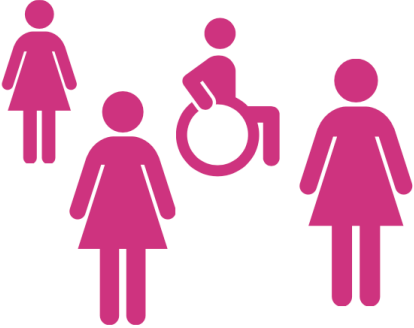
Selkokuvatyyppi tulee valita käyttötarkoituksen mukaan (Kaatra & Ketola, 2023, s. 16). Päädyimme käyttämään kuvaikoneita eli symboleita, sillä niillä voi kuvata konkreettisten kuvien avulla abstrakteja asioita. Moni lomakkeessa kartoitettava aihe on abstrakti. Kuvaikonit toimivat vihjeinä tekstin aiheelle. Onnistunut kuvaikoni on tarpeeksi yksinkertainen ja väriltään tumma, jotta se erottuu taustasta. Kuvaikonit auttavat lukijaa hahmottamaan ja jäsentelemään tekstiä. (Kaatra & Ketola, 2023, s. 16.)

Kuvakommunikaation kuvastossa halusimme huomioida Espoon Tyttöjen Talon kävijöiden moninaisuuden ja heijastaa sitä valitsemissamme kuvissa. Kuvien valitsemisprosessissa otimme huomioon muun muassa uskonnon, kulttuurin, toimintakyvyn ja sukupuolen moninaisuuden. Kuvakommunikaatiossa meidän tuli huomioida myös kieli ja kulttuurisidonnaisuus Espoon Tyttöjen Talon kävijäkunnassa. Valitsimme lopulta mahdollisimman neutraaleja hahmoja, jotta ne olisivat selkeitä eivätkä veisi kysymysten sisällöltä huomiota. Hahmot ovat sukupuolineutraaleja, sillä niillä on vain ihmisen ääriviivat. Vastaanottajan huomion tulee kiinnittyä kävijää symboloivan hahmon suhteeseen kuhunkin teemaan, joten arvioimme neutraaliuden olevan eduksi. Osalla symboleista on niin vakiintunut merkitys, että niitä kannattaa käyttää muiden vaihtoehtojen sijasta, jotta ei aiheuta hämmennystä vastaanottajalle (Kaatra & Ketola, 2023, s. 16). Esimerkiksi kysymystä “onko sinulle tärkeää, että ryhmässä on vain tyttöjä?” valitsimme symboloimaan selkeyden takia laajassa käytössä olevan

naissymbolin, vaikka olisimme halunneet tuoda esiin tyttöjen moninaisuutta kuvituksen avulla. Toimme moninaisuutta kuitenkin esiin pyörätuolissa istuvan hahmon avulla senkin ollessa yleisesti käytetty symboli. Osaan kysymyksistä löysimme valmiita kuvia Canvan kuvapankista ja osaan teimme kuvat itse yhdistelemällä eri hahmoja ja symboleita. Kuvien värityksessä päädyimme Tyttöjen Talon logon punaiseen sävyyn, sillä se oli tarpeeksi tumma sekä toi visuaalista yhtenäisyyttä lomakkeeseen.

Onko sinulle tärkeää, että ryhmässä on vain tyttöjä?

☐	5	
☐	4	
☐	3	
☐	2	
☐	1	

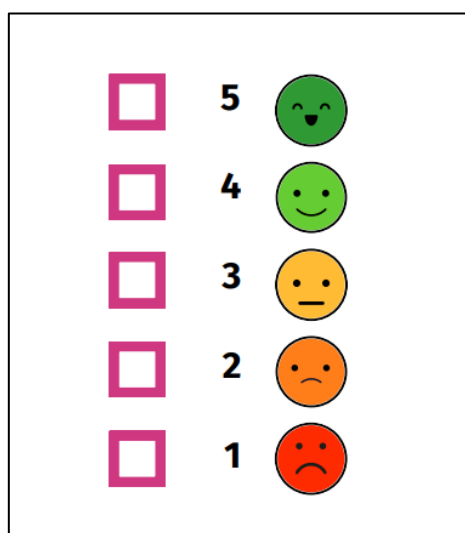
Kuva 3. Selkokielineen palautelomake

7.4 Arviointiasteikon kehittäminen

Päätimme toteuttaa viisikohtaisen asteikon eri tunnetiloja edustavilla hymynaamoilla. Hymynaama-asteikkoa oli hyödynnetty aiemmin Ensisijaisesti tyttö -hankkeessa käytetyssä alku- ja loppukyselyissä, joten katsoimme niiden tuttuuden olevan etu. Palautelomakkeessa on asteikon käyttöohje, eli mitä mielipidettä mikäkin tunnetila-hymynaama edustaa. Asteikossa on hymynaamojen lisäksi numerot viidestä yhteen. Haasteena asteikossa oli se, miten voisimme ilmaista sanallisesti erot ensimmäisen ja toisen sekä neljännen ja viidennen vaihtoehdon välillä, eli kuinka ilmaista sanat ”kyllä” ja ”ei” voimakkaammin selkokielisesti asteikon viisiportaisuuden ollessa yksi lomakkeen kriteereistä.

Palautelomakkeen ensimmäisessä versiossa hymynaama-asteikko oli mustavalkoinen. Päädyimme värittämään asteikon hymynaamat tunnetiloja kuvaavien värien mukaan vihreän sävyjen ollessa positiivinen, keltaisen neutraali ja punaisen sävyjen negatiivinen. Väreillä on tärkeä rooli tiedon välittämisen tukemisessa. Halutun viestin välittämiseksi värikoodien lisäksi tulee käyttää myös sanoja saavutettavuuden mahdollistamiseksi myös henkilöille, joilla on rajoitteita nähdä värejä. (Kaatra & Ketola, 2023, s. 63–68). Sijoitimme asteikon sanallisen selityksen vain sivun yläkulmaan kysymyksiöiden alkaessa ja vaihtuessa, sillä sen sijoittaminen joka kysymyksen yhteyteen olisi lisännyt tekstin määrää sivulla huomattavasti ja olisi voinut tehdä yleisvaikutelmasta sekavan. Värejä käyttäessä tulee huomioida, että värit erottuvat riittävästi toisistaan ja että ne tukevat haluttua viestiä (Kaatra & Ketola, 2023, s. 63–68). Värit tuovat automaattisia miellelyhtymiä, mitä hyödynsimme positiivisten ja negatiivisten tunnetilojen havainnollistamisessa. Arvioimme värien korostavan viisiportaisen arviointiasteikon hymynaamojen eroavaisuuksia. Papunetin kuvapankissa selkokuvat liittyen mielipiteen ilmaisuun oli lähes poikkeuksetta ilmaistu vihreän, keltaisen ja punaisen avulla, mitä hyödynsimme kehittämässämme arviointiasteikossa. Lisäsimme tulostettavat hymynaamat myös liitteeksi palautelomakkeen yhteyteen. Ohjaaja voi tarvittaessa tulostaa hymynaamat, jos hän katsoo parhaaksi toteuttaa lomakkeen täytön haastattelumuodossa. Hymynaamat voidaan tulostaa ja laminoida, jolloin niitä voidaan käyttää uudelleen rajattomasti.

Kuva 4. Arviointiasteikko

7.5 Palautelomakkeen testaus ja arviointi

Keväällä 2024 osallistuimme Ensisijaisesti tyttö -hankkeen yhteisöiltään, jossa saimme muutaman kävijän testaamaan lomakettamme. Huomasimme itse heti lomakkeessa olevia puutteita, kuten sivunumerot ja pari lauserakenteeseen liittyvää seikkaa. Sivunumeroiden puute vaikeutti tulostamisen jälkeistä lomakkeiden kokoamista merkittävästi. Testaukseen osallistuneet lukutaitoiset kävijät täyttivät lomakkeen sujuvan näköisesti. Varmistaaksemme, lukivatko ja ymmärsivätkö he kysymykset, kysyimme avoimia kysymyksiä heiltä lomakkeen täyttämisen jälkeen. Osalle kävijöistä oli vaikea ymmärtää, että keräämme palautetta itse palautelomakkeesta emmekä toiminnasta. He kertoivat kuitenkin kysyttäessä, että lomake oli helppo täyttää, ja mekin saimme vaikutelman, että lomakkeen täyttö ei heille tuottanut vaikeuksia. He kertoivat myös katsoneensa kuvia kysymysten lukemisen jälkeen ja kuvien tukeneen tekstin sanomaa. Osalle taas lomakkeen täyttö oli haastavaa vahvankin tuen kanssa, sillä lomakkeessa kartoitettavat muutokset menneeseen verrattuna olivat liian abstrakti aihe. Myös viisikohtainen arviointiasteikko oli samoille kävijöille vaikeaa, sillä heillä ei ollut valmiuksia tunnistaa muuta kuin vastaukset kyllä–ei-asteikolla runsaan sanallisen selityksenkään avulla. Aloimme pohtimaan, kuinka moni kävijöistä ylipäättään pystyy hahmottamaan lomakkeen abstrakteja osia ja saadaanko kohderyhmältämme luotettavaa tietoa vain toimintakauden lopuksi toteutettavalla kyselyllä.

Yhteisöillassa lomaketta kokeiltuamme teimme tarvittavat korjaukset lomakkeeseen. Pyysimme työntekijöiltä uuden tapaamisajan, koska halusimme keskustella heidän kanssaan lomakkeen testauksen jälkeen meitä pohdituttavista teemoista. Halusimme miettiä yhdessä työntekijöiden kanssa, kuinka luotettavaa lomakkeella saatava tieto on organisaatiolle, mikäli osa vastaajista ei hahmota ajan suhteen muuta kuin nykyhetken - kuinka nämä kävijät voivat arvioida toiminnan aikaansaamia positiivisia muutoksista omaan elämäänsä? Pohdimme myös, onko kävijöiden vaikea hahmottaa väittämiä ja niiden arviointia, vai olisiko parempi, jos korvaisimme väitteet kysymyksillä.

Saimme muutamia korjausehdotuksia liittyen lähinnä lauserakenteisiin. Ensisijaisesti tyttö -hankkeen työntekijät olivat pääosin tyytyväisiä kuvavalintoihimme ja lomakkeen visuaaliseen ulkomuotoon. Kehittämämme lomake vastasi alkuperäistä palautelomaketta sisällöllisesti. Ensisijaisesti tyttö -hankkeessa voidaan joutua käyttämään lisäksi muita välineitä arvioimiseen, sillä lomake ei pysty vastamaan kaikkien kävijöiden tarpeisiin, kuten oli alusta asti selvää. Työntekijöiden mukaan lomake soveltuu myös haastattelumuodossa käytettäväksi. Päädyimme korvaamaan väittämät kysymyksillä asettamalla ne sinä-muotoon, sillä työntekijät kertoivat kokemuksensa perusteella joutuvansa esittämään ne joka tapauksessa kysymysmuodossa avustaessaan kävijöitä lomakkeen täytössä. Kevätkauden 2024 päätteeksi lomaketta oli käytetty palautteen keräämistä varten ja työntekijät kokivat sen hetkisen version lomakkeesta toimineen jo paremmin, kuin aiempien lomakkeiden.

8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyömme eettiset haasteet liittyivät enimmäkseen selkokielen ja saavutettavuuden arviointiin. Selkokielessä eettisenä riskinä on lukijan yli- tai aliarviointi, jota ei voi välttämättä täysin välttää kohderyhmän ollessa näin laaja. Lukijalle liian vaikean selkokielen ymmärtäminen luo haasteita, ja liian helpon selkokielen on arveltu kasvattavan riskejä muun muassa syrjinnän ja kielellisen kehityksen suhteen. Suomen kielelle ei ole myöskään vielä vakiintuneita standardeja selkokielen vaikeustasojen suhteen, vaikka suuntaa antavia standardeja on alettuikin jo kehittämään (Leskelä, 2019-a). Jo pelkästään vammaiset ovat heterogeeninen ryhmä, jonka helpotetun kielen tarpeen syyt ja tasot vaihtelevat. Selkokieltä tuotettaessa tulisi tuntea sen vastaanottajan tarpeet, sillä lähtökohtana on viestin ymmärretyksi tuleminen (THL, i.a.-c). Jouduimme tekemään ratkaisuja, jotka eivät välttämättä palvele kaikkia selkokieltä tarvitsevia.

Opinnäytetyöprosessin aikana sovelsimme ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita Espoon Tyttöjen Talon kävijöiden kanssa työskennellessä. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiin periaatteisiin kuuluu tutkimusryhmän ihmisarvon, itsemääräämisoikeuden ja yksityisyyden kunnioittaminen sekä osallistumisen vapaaehtoisuus. Tärkeä peruslähtökohta on osallistujien luottamus tutkijoihin. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 7–9.) Emme tehneet kävijöistä tutkimusta, emmekä näin keränneet heistä mitään dataa tai henkilökotaisia tietoja. Vapaaehtoisten kävijöiden kanssa työskennellessämme pyrimme rakentamaan avointa, turvallista ja lämminhenkistä keskusteluympäristöä. Halusimme painottaa kehittämistyöhön osallistumisen vapaaehtoisuutta. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisten periaatteiden mukaan osallistujalla on oikeus keskeyttää osallistumisensa, milloin vain ilman kielteisiä seurauksia. Osallistujan keskeyttäminen ei kuitenkaan estä siihen asti kerätyn tiedon käyttämistä kehittämistyössä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 8.)

Pohdimme anonymiteettiä ja palautteen keruun luotettavuuteen liittyviä näkökulmia yhdessä Espoon Tyttöjen Talon työntekijöiden kanssa. Työntekijät ohjeistivat meitä keräämään palautetta kävijöiltä suullisesti avointen kysymysten ja keskustelun kautta. Näin meidän oli helpompaa mukauttaa palautteen keruuta jokaisen kävijän yksilöllisten tarpeiden mukaan. Päätimme olla kirjaamatta raporttiin lomakkeen testaajien määrää, sillä ryhmässä oli alle kymmenen ihmistä. Näin huolehdimme testaajien anonymiteetin säilyttämisestä. Kirjasimme palautteen keräämisestä nousseet huomiot mahdollisimman anonymisti prosessikuvaukseen menemättä liikaa vapaaehtoisten tuen tarpeisiin liittyviin yksityiskohtiin, sillä he voisivat olla tunnistettavissa näiden tietojen takia. Tärkeä luotettavuuteen liittyvä huomio palautelomakkeen testivaiheessa oli, että testaajien lukutaito ja muut valmiudet olisi tullut kartoittaa etukäteen. Mahdollistimme rehellisen palautteenannon esittämällä avoimia kysymyksiä, millä halusimme välttää testaajien johdattelemista ja näin vaikuttamista heidän mielipiteisiinsä. Sanoitimme vapaaehtoisille testaajille, että kyse on lomakkeen kehittämisestä ja että heidän palautteestaan on meille suuri apu. Koimme itse testaustilanteen ilmapiirin turvalliseksi, mutta on mahdotonta arvioida täysin varmasti kävijöiltä saadun palautteen luotettavuutta.

Kulttuurien väliset erot toivat myös eettisen näkökulman, etenkin kuvakommunikaatiota tarkastellessa. Kuvakommunikaatiossa meidän tuli kiinnittää huomiota siihen, minkälaista symboliikkaa käytämme. Symbolit ovat sopimuksenvaraisia sekä ympäristöön sidottuja ja näin hyvin kieli- ja kulttuurisidonnaisia (Papunet, i.a.-b). Symboliikassa meidän tuli huomioida erityisesti eri kulttuurien kontekstit ja niiden vaikutukset symbolien tulkitsemiseen. Valitsimme kuvia, joiden symboliikka olisi mahdollisimman universaalia, jotta ne tukisivat lauseiden ymmärtämistä parhaalla mahdollisella tavalla eivätkä aiheuttaisi väärinkäsityksiä. Opin- näytetyöprosessin aikana meidän oli erityisen tärkeää reflektoida omaa asemaamme liittyen selkokielen arviointiin. Tästä syystä koimmekin tarpeellisena osallistua selkokielen perusteita kertaavaan koulutukseen opinnäytetyöprosessimme aikana.

9 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää kuvakommunikaatiota sisältävä selkokielineen palautelomake Espoon Tyttöjen Talolle. Tavoitteena oli lisätä kävijöiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia antaa palautetta ja näin edistää toiminnan saavutettavuutta ja kävijöiden osallisuutta. Kehitimme palautelomakkeen helpottamaan niin kävijöiden palautteenantoa kuin työntekijöiden palautteen keräämistä. Opinnäytetyömme kehitti ammattialaa, sillä selkokieliselle palautelomakkeelle oli palvelussa selkeä tarve. Kehittämämme palautelomake vastaa työelämäyhteistyökumppanimme antamia kriteereitä. Saimme lomakkeen selkeydestä, visuaalisesta miellyttävyydestä sekä kirjallisesta osuudesta hyvää palautetta ja olemme itse tyytyväisiä lopputulokseen.

Lomakkeen heikkoutena voidaan pitää sitä, että se ei vastaa kaikkien selkokieltä tarvitsevien tarpeisiin. Selkokieltä muodostaessa tavoitteena on tuottaa yleiskieltä ymmärrettävämpää tekstiä selkokieltä tarvitseville (Leskelä & Uotila, 2020, s. 234). Vaikka lomake ei vastaisi kaikkien selkokieltä tarvitsevien tarpeisiin, voi sen havaita olevan helpommin ymmärrettävä kuin alkuperäinen yleiskielinen lomake. Havaintoamme tukevat helppolukuisuuden kriteerit, jotka otimme huomioon lomaketta luodessamme. Niitä ovat sanastollinen suppeus, yksinkertaiset lauserakenteet sekä lyhyet tekstit, kappaleet ja lauseet (Leskelä, 2019-b, s. 86–87).

Lomakkeen käyttöasteesta tulevaisuudessa emme voi olla täysin varmoja. Arvioimme mukaan lomakkeen sovellettavuus haastattelumuotoon ja muokkaamisen mahdollisuus tukevat sen edellytyksiä pitkäaikaiseen käyttöön. Tällä hetkellä kehittämämme lomake on myös ainoa täysimittainen Espoon Tyttöjen Talolle kehitetty selkokielineen palautelomake. Ammatillisesta näkökulmasta olemme saaneet prosessista ymmärrystä saavutettavuuden edistämisestä ja sen yhteiskunnallisesta merkityksestä. Koemme erityisesti selkokielen vastaanottajan asemaan asettumisen tuoneen meille aivan uudenlaista näkökulmaa ja osaamista suhteessa saavutettavuuteen ja sen edistämiseen sekä asiakaslähtöiseen kehittämiseen.

Ehdotamme, että jatkossa lomaketta käytetään sellaisenaan, mutta tarvittaessa sen täyttö toteutetaan haastattelumuodossa käyttäen apuna esimerkiksi arviointiasteikon mukaisia hymynaama-kuvia, jotka voi tulostaa lomakkeen liitteeksi. Haastattelukäyttöä tukevat myös lomakkeen sinä-muotoon muotoillut kysymykset, jolloin lomakkeen täytössä avustavan on helppo kysyä kysymykset suoraan lomakkeesta. Lomakkeen rinnalle voisi myös kehittää muita kyselyitä, jolloin arviointi ei painottuisi vain toimintakauden loppuun. Toivomme, että lomaketta päivitetään ja muokataan tarpeen tullen, jotta siitä olisi hyötyä mahdollisimman pitkään ja mahdollisimman monelle. Tulevaisuudessa olisi tarpeellista selvittää, kuinka suuri osa kävijöistä hyötyy näin laajalle kohderyhmälle suunnatusta selkokielisestä lomakkeesta ja väheneekö henkilökunnan käyttämä aika lomakkeen täytön avustamisessa. Tähän tarvitaan niin kävijöiden kuin henkilökunnankin näkökulma. Lomaketta tulee kehittää tarpeen mukaan edelleen.

Sosionomin eettisiin kompetensseihin kuuluu kyky edistää haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja yhteisöjen asemaa (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a). Tämä näkökulma on ollut läsnä prosessin jokaisessa vaiheessa, sillä palautelomakkeen kehittämisen tavoitteena oli edistää haavoittuvassa asemassa olevien vammaisten ja kielivähemmistöihin kuuluvien tyttöjen osallisuutta saavutettavuuden edistämisen kautta. Kompetensseihin sisältyvä asiakaslähtöinen käytäntöjen ja menetelmien kehittäminen (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.) korostui myös kehittämisprosessissamme. Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyyteen sekä kielitietoisuuteen perehtyminen vahvisti kriittistä ja osallisuutta edistävää yhteiskuntaosaamistamme. Kompetenssina tämä sisältää muun muassa ymmärryksen valtarakenteiden vaikutuksesta yksilöiden ja yhteisöjen osallistumismahdollisuuksiin yhteiskunnassa sekä osallisuuden ja osallistumismahdollisuuksien edistämisen (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.).

Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyys ovat ensisijaisia Espoon Tyttöjen Talon toimintaa ohjaavia työotteita (Espoon Tyttöjen Talo, i.a-b). Kyseiset työotteet ohjasivat myös kehittämispainotteisen opinnäytetyömme työskentelyprosessia. On tärkeää, että työskentelyä ohjaavat periaatteet ja opinnäytetyön lopputulos ovat linjassa työelämäyhteistyökumppanin arvojen ja työotteiden kanssa. Näin varmistamme, että kehittämistyö integroituu mahdollisimman saumattomasti osaksi

palvelua. Setlementtityön keskiössä on nuorten osallistaminen ja kannustamisensa aktiivisiksi toimijoiksi omassa ympäristössään (Mulari ym., 2012b, s. 9). Selkokielineen palautelomake mahdollistaa aktiivista osallistumista toiminnan toteuttajana ja suunnittelijana yhä useammalle nuorelle. Mahdollisimman saavutettava palautelomake on tärkeä osa setlementtityön arvojen ja tavoitteiden toteuttamista.

Sosionomin asiakastyön kompetensseihin kuuluu kyky soveltaa menetelmiä asiakastyössä (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.). Selkokieleen ja kuvakommunikaatioon perehtyminen vahvisti menetelmäosaamistamme ja lisäsi ymmärrystämme selkokielen ja kuvakommunikaation hyödyistä ja niiden soveltamisesta erilaisissa toimintaympäristöissä. Selkokieltä eri syistä tarvitsevia kielellisen syrjäytymisen vaarassa olevia ihmisiä on runsaasti. Maahanmuuton lisääntyessä ja väestön vanhetessa saavutettavasta viestinnästä hyötyvät eri ihmisryhmät yhä enenevässä määrin. (Leskelä, 2019-b, s. 104–106; Hirvonen ym., 2020, s.16.) Kielitietoinen työskentely ja kyky tuottaa selkokieltä ovat tärkeitä taitoja sosionomille suomalaisessa nyky-yhteiskunnassa. Saimme myös ensimmäisen kokemuksen kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta sekä ammattialan kehittämisestä yhteistyötahojen kanssa. Näiden asioiden osaaminen kuuluu myös sosionomin osaamisvaatimukseen (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.).

Aloittaessamme opinnäytetyön suunnittelua emme täysin ymmärtäneet aiheen yhteiskunnallista merkitystä ja sitä, kuinka monesta näkökulmasta se kehitti ammatillisuuttamme. Prosessin edetessä ymmärsimme, miten merkittävä taito sosionomille on osata havainnoida palveluja asiakkaiden näkökulmasta, puuttua niiden epäkohtiin ja kehittää niitä asiakaslähtöisesti. Oli mielenkiintoista huomata, että palautelomakkeen kaltainen pieneltä yksityiskohdalta vaikuttava asia onkin osa laajaa ja merkittävää kokonaisuutta, eli tietyn ihmisryhmän oikeuksien toteuttamista.

Havaitimme, että palautelomakkeen vastaamista kaikkien tarpeisiin vaikeuttaa osaltaan myös jäykkä tiedonkeruujärjestelmä. Saavutettavuuden takaamiseksi pitäisi mahdollisesti kehittää joustavampi järjestelmä, jotta kehitysvammaisille asiakkaille ja muille selkokieltä tarvitseville voitaisiin toteuttaa heidän tarpeitaan

vastaavia palautteenantamisen tapoja. Esimerkiksi alku- ja loppukyselyt, jotka olisivat kuitenkin vertailukelpoisia muun tiedon rinnalla, olisivat yksi vaihtoehto. Tämä saattaisi vaatia kehittämistyötä rahoittajan tai/ja tiedonkeruujärjestelmän tarjoajan taholta. Järjestökentän toimijat ovat riippuvaisia rahoittajien laatimista linjauksista, jolloin palveluiden omaehtoisuus asiakasryhmän tarpeita huomioidessa saattaa kärsiä. Riippuvuus julkisesta rahoituksesta luo paineita kerätä palautetta yhdenmukaisesti kaikilta asiakkailta, vaikka kaikille ei olisi mahdollista tai luontevaa antaa palautetta lomakkeen muodossa. Saavutettavuutta tulisi siis edistää myös systeemin ja yhteiskunnan tasolla, jotta asiakaslähtöinen kehittäminen olisi aidosti mahdollista.

LÄHTEET

- Alston, M. (2018). *Working with women: Gender-sensitive social work practice*. Oxford University Press. https://www.oup.com.au/__data/assets/pdf_file/0020/150536/ALSTON_9780190309879_SC.pdf
- Bahmani, A., & Honkasalo, V. (2016). Kulttuurisensitiivinen sukupuoli – Monikulttuurinen sukupuolisensitiivinen työ setelementtiliikkeessä. *Setlementti julkaisu* nro 44. <https://setlementti.fi/wp-content/uploads/2022/09/Kulttuurisensitiivinen.-sukupuoli.pdf>
- Canva. (i.a.). Mitä aiot suunnitella tänään? Saatavilla 5.5.2024 https://www.canva.com/fi_fi/
- Castaneda, A., Mäki-Opas, J., Jokela, S., Kivi, N., Lähteenmäki, M., Miettinen, T., Nieminen, S., Santalahti, P., & PALOMA-asiantuntijaryhmä. (2018). *Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Ohjaus:2018/5.* <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-100-3>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.). *Osaamisvaatimukset: Sosionomi (AMK).* Saatavilla 25.4.2024 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijanpolku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/>
- Espoon Tyttöjen Talo. (i.a-a.). *Toiminta.* Saatavilla 4.10.2023 <https://www.espoontyttojentalo.fi/toiminta/>
- Espoon Tyttöjen Talo. (i.a-b.). *Ammattilaisille.* Saatavilla 30.7.2024 <https://www.espoontyttojentalo.fi/ammattilaisille/>
- Hirvonen, M., Kinnunen, T., Tiittula, L. (2020). *Viestinnän saavutettavuuden lähtökohtia.* Teoksessa Åkermarck, M., Hirvonen, M., & Kinnunen, T. (2020). *Saavutettava viestintä: Yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta edistämässä* (s. 13–31). Gaudeamus.
- Honkasalo, V. (2011). *Pois lokerosta Katsaus monikulttuurisuuden huomioimiseen tyttötutkimuksessa ja tyttötyössä.* Teoksessa Ojanen, K., Mulari, H., & Aaltonen, S. (2011). *Entäs tytöt: Johdatus tyttötutkimukseen* (s. 249–268). Vastapaino.

- Invalidiliitto. (i.a.). Saavutettavuus. Saatavilla 3.10.2023 <https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/saavutettavuus>
- Kaatra, K., & Ketola, A. (2023). Selkokuvaopas. Saatavilla 5.5.2024 https://selkokeskus.fi/wp-content/uploads/2023/05/selkokuvaopas_kaatraketa_2023.pdf
- Katisko, M., & Pehkonen, E. (i.a.). Näkökulmia kulttuurien väliseen neuvontaan ja ohjaukseen. [Video; luentotallenne]. <https://diakle.diak.fi/L519/1977>. Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 23.6.1977/519. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1977/19770519>
- Leskelä, L & Uotila, E. Selkokileli saavutettavan viestinnän välineenä. Teoksessa Åkermarck, M., Hirvonen, M., & Kinnunen, T. (2020). Saavutettava viestintä: Yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta edistämässä (s. 227–248). Gaudeamus.
- Leskelä, L. (2019a). Helppoa vai vaativampaa selkokieltä – selkokielen mittaaminen ja vaikeustasot. *Puhe ja kieli*, 39(4), 367–393. <https://journal.fi/pk/article/view/75679/49889>
- Leskelä, L. (2019b). Selkokieli: Saavutettavan kielen opas. Kehitysvammaliitto ry.
- Leskelä, L., & Sainio, A. (2022). Avaimet selkokieleen. *Opike*.
- Loisto Settlementti ry. (i.a.). Sosiaalista nuorisotyötä 45 vuoden kokemuksella. Saatavilla 4.10.2023 <https://loistosetlementti.fi/historia/>
- Mulari, H., Eischer, H., & Uusitalo-Herttua, M. (2012a). Kulttuurisensitiivinen tyttötyö. Teoksessa H. Eischer, & H. Mulari (toim.). *Tyttötyön kansio* (s. 46–55). Suomen settlementtiliitto ry. <https://likka.fi/wp-content/uploads/2018/08/Tytt%C3%B6ty%C3%B6n-kansio.pdf>
- Mulari, H., Eischer, H., & Uusitalo-Herttua, M. (2012b). Tyttötyö kääntyi 2010-luvulle. Teoksessa H. Eischer, & H. Mulari (toim.). *Tyttötyön kansio* (s. 6–19). Suomen settlementtiliitto ry. <https://likka.fi/wp-content/uploads/2018/08/Tytt%C3%B6ty%C3%B6n-kansio.pdf>
- Nurmi-Koikkalainen, P. (2017). Tietoa ja tietotarpeita vammaisuudesta – analyysia THL:n tietotuotannosta. Saatavilla 15.5.2024 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135650/URN_ISBN_978-952-302-946-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Ollus, N., Tanskanen, M., Honkatukia, P., & Kainulainen H. (2019). Sukupuolittunut vihapuhe, seksuaalinen häirintä ja risteävät yhteiskunnalliset erot. Teoksessa J. Närvi, & M. Teräsaho. (toim.), Näkökulmia sukupuolten tasa-arvoon: Analyysseja tasa-arvobarometrista 2017. (s. 32–56). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 6/2019. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-314-4>
- Papunet. (i.a.-a). Kuvat kommunikoinnissa. Saatavilla 3.10.2023. <https://papunet.net/tietoa/kuvat-kommunikoinnissa>
- Papunet. (i.a.-b). Millaiset kuvat? Saatavilla 3.10.2023 <https://papunet.net/tietoa/millaiset-kuvat>
- Papunet. (i.a.-c). Mikä on papunet? Saatavilla 2.5.2024 <https://papunet.net/mika-on-papunet/>
- Ruuskanen, P., Jousilahti, J., Faehnle, M., Kuusikko, K., Kuittinen, O., Virtanen, J., & Strömberg, L. (22.10.2020). Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa. Valtionneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:47. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-918-9>
- Saavutettavuusvaatimukset. (i.a.). Kenelle saavutettavuus on tärkeää? Saatavilla 24.4.2024 <https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/yleista-saavutettavuudesta/kenelle-saavutettavuus-on-tarkeaa/>
- Selkokeskus. (4.2.2022). Tietoa meistä. <https://selkokeskus.fi/tietoa-meista/>
- Selkokeskus. (i.a. -a.). Selkokieli. Saatavilla 3.10.2023 <https://selkokeskus.fi/selkokieli/>
- Setlementtiliitto. (i.a.). Mikä on setlementti? Saatavilla 4.10.2023 <https://setlementti.fi/mika-on-setlementti/>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2021.) Lasten ja nuorten osallisuus kansallisessa lapsistrategiassa, osa 3: Lasten ja nuorten näkökulmia osallisuudesta. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2021:19. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163234/STM_2021_19_rap.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2021). Oikeus osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen – YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen kansallinen toimintaohjelma 2020–2023.

- https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162687/STM_2021_2_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Soste. (i.a.). Järjestöjen rahoitus. Saatavilla 5.5.2024 <https://www.soste.fi/jasenjarjestoille/jarjeston-rahoitus/>
- Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus. (2021). Sukupuolen moninaisuus ja kehon kirjo. Sukupuolen moninaisuus -opas. <https://setary.sharepoint.com/Setafitiedostoalue/Forms/AllItems.aspx?id=%2FSetafitiedostoalue%2FOppaat%2Desitteet%2Ddokumentit%2FSukupuolen%20moninaisuus%20%2Doppaat%202021%20web%2FSukupuolen%20moninaisuus%20ja%20kehon%20kirjo%20web%202021%2Epdf&parent=%2FSetafitiedostoalue%2FOppaat%2Desitteet%2Ddokumentit%2FSukupuolen%20moninaisuus%20%2Doppaat%202021%20web&p=true&ga=1>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2023). Osallisuuden edistäjän opas. Ohjaus10/2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-088-0>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (27.4.2022). Mitä osallisuus on ja miten sitä edistetään? (uusi). [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=_U9qYvLSLgE
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.-a.). Kulttuurisensitiivinen työote. Saatavilla 3.10.2023 <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.-b.). Kielitietoinen työskentely. Saatavilla 2.10.2023 <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kielitietoinen-tyoskentely>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.-c.). Selkokieli. Saatavilla 4.5.2024 <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/asiakasprosessi/neuvonta-ja-ohjaus/selkokieli>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.). Kielitietoinen työskentely. Saatavilla 2.10.2023 <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kielitietoinen-tyoskentely>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi

- Suomessa. (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019).
Tutkimuseettinen neuvottelukunta. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/lhmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2019.pdf
- Tyttöjen Talo. (i.a.). Ensisijaisesti tyttö -hanke. Saatavilla 18.4.2024 <https://tyttojentalo.fi/ensisijaisesti-tytto-hanke/>
- Valli, R. (2015). Johdatus tilastolliseen tutkimukseen (2. uud. p.). PS-kustannus.
- Valli, R., & Aarnos, E. (2018). Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle (5., uudistettu painos.). PS-kustannus.
- Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, 27/2016. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopisteksti/2016/20160027/20160027_2#idm46111191742176
- Åberg, L. Duodecim Terveyskirjasto. (2021). Kehitysvammaisuus. Saatavilla 15.5.2024 <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00556>
- Åkermarck, M. (2020). Puheenvuoro: Viestinnän saavutettavuus lainsäädännössä. Teoksessa Åkermarck, M., Hirvonen, M., & Kinnunen, T. (2020). Saavutettava viestintä: Yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta edistämässä (s. 32–41). Gaudeamus.

LIITE 1. Selkokieline palautelomake Espoon Tyttöjen Talolle

Selkokieline palautelomake Espoon Tyttöjen Talo

Kuinka vanha olet?

Mihin ryhmään osallistuit?

- Lippulaivan tyttöjen ilta
- Uintiryhmä
- Girls Time Matinkylä
- Ensisijaisesti tyttö-yhteisöillat ja retket
- Avoin olkkari Leppävaara
- Sekasoppa Leppävaara
- Entresse Espoon keskus
- Candy Espoon keskus
- Ukrainalaisten taideryhmä Leppävaara
- Ronja-ryhmä Leppävaara
- Muu ryhmä, mikä? _____

Onko sinulla turvallinen olo Tyttöjen Talon ryhmässä?

- Kyllä
- En tiedä
- Ei

Laita rasti (X) ruutuun sinulle oikeaan kohtaan.
Kysy ohjaajalta apua, jos et ymmärrä kysymystä.

5 Todellakin 4 Kyllä 3 En osaa sanoa

2 Ei 1 Ei todellakaan

Onko sinulla tervetullut olo ryhmässä?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Onko ryhmässä kiinnostavaa tekemistä?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Saatko vaikuttaa siihen, mitä ryhmässä tehdään?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Saatko tukea ja apua muilta ryhmäläisiltä?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Saatko tukea ja apua ohjaajilta?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Tuntuuko sinusta, että kuulut ryhmään?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Saatko olla ryhmässä oma itsesi?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Oletko tutustunut ryhmässä uusiin ihmisiin?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Onko sinulle tärkeää, että ryhmässä on vain tyttöjä?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Tähän voit kertoa lisää:

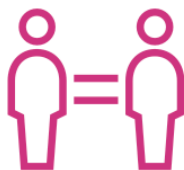

Kohdellaanko sinua ryhmässä samalla tavalla kuin muita?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Tuletko toimeen muiden kanssa?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Oletko nykyään vähemmän yksinäinen?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Saatko ryhmässä hyviä kokemuksia itsestäsi?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Tykkätkö itsestäsi enemmän nykyään?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Tuntuuko sinusta useammin, että olet hyvä ja arvokas?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Opitko ryhmässä tunnistamaan omia tunteitasi?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Osaatko olla hankalien tunteiden kanssa? (esimeriksi ahdistus, viha, pelko).

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

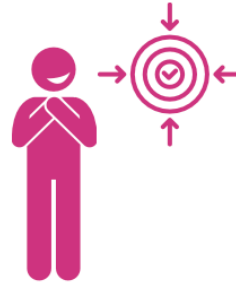
Uskallatko kertoa useammin, miltä sinusta tuntuu?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Tiedätkö useammin, mitä tarvitset ja mitä haluat?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Onko sinulla enemmän voimia huolehtia arjestasi?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Onko sinulla toivoa omaan tulevaisuuteesi?

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Onko sinulla palautetta ohjaajille?

Onko sinulla toiveita ryhmän toiminnalle?

**Kiitos, kun vastasit!
Olet ihana ja arvokas!**

LIITE 2. Arviointiasteikko

